

עורכים:
ליאור ביבי
אשר ווטורי
שולמית ולדמן

רכז ומפיק:
גולן פדידה

עיצוב והכאה לדפוס:
קרן אושרת

קין אייסק לאן? ציון רגב	3
דבר המערכת. המערכת	4
יזמות חברתית - במרכז התוכנית השנתית. רנת דושינסקי	5
חדשות אייסק. המערכת	8
אני ואתה נשנה את העולם? גלית ברקת-דניאל	9
באייסק הסטודנט במרכז- האמנם? ישי בוצחק.	10
כל ישראל ערבים זה לזה. ליאור ביבי	11
"אנד סושיאל גיאסטיס פור אולי". חן בן שלום	13
יקרן שמש - ראיון עם יוסי קדרון. יפעת ראובני	15
רכבת ההפרטה. אבישי ביביש	17
כיצד נולד מאבק חברתי - סביבתי? סיון קלאס	20
מים לכל. עלית וייל-שפרן	22
התנועה האיסלמית בישראל ויוזמה חברתית. ביסים ערקובי	24
"כי עבדך ערב את הנער". יצחק בוצחק	26
מצוינות בחינוך כערך חברתי. שולמית ולדמן	27
"לאלץ את המדינה לקחת אחריות בחינוך". יפעת ראובני-ראיון עם רוני ארז	28
"המדינה ויתרה על ילדיה". חדווה חברוני	29
שירים. שולמית ולדמן	30
שירים. יצחק חפותר (חופי)	31

הנושא השנתי בו עוסקים בשנה זו בתכנית העיונית, **יוזמה / יזמות חברתית**, נוגעת במהותה של הקרן. האם קרן אייסק עצמה אינה אלא גוף פילנתרופי כיתר הגופים "המסירים אחריות" מהמדינה? מהי המלגה אם לא צדקה או שמא היא חלק מעשיית צדק חברתי?

האם קרן אייסק, בשלושים שנות פעילותה, אכן מצמצמת פערים חברתיים כפי שאנו מצהירים בכל נייר רשמי המציג את הקרן? האם על חברי הקרן להיות פעילים יותר בשדה החברתי או "שנמשיך רק לדבר"?

לא לכל השאלות יש תשובה או אולי נכון יותר לומר שיש יותר מתשובה אחת. דבר אחד ברור - בתחום התמיכה, העצמה והפעלת סטודנטים מהפ-ריפריה הכלכלית - חברתית אנו עושים, לומדים, משתפרים וזוכים להערכה רבה. אולם מה מידת השפעה האמיתית של תמיכה והעצמה זו לאורך זמן? איפה אלפי בוגרי אייסק ומה מידת השפעתם על מה שקורה ביומיום החברתי-כלכלי של מדינת ישראל?

ישנם מספר יעדים עליהם הוחלט לתת דגש בשנים הקרובות הנוגעים בחלק מהשאלות שלעיל.

קרן אייסק תמשיך להתמקד בהשקעה בסטודנט, הגדלת התמיכה בו, העמקת התכנית לפיתוח מנהיגות תוך מתן דגש הולך וגדל על מצוינות לימודית והשקעה בפעילות בקרן.

בשנים הקרובות בכוונתנו להגדיל את מספר הסטודנטים ואת סל התמיכה בכל סטודנט כפי שעשינו בשנה זו. שינוי נוסף הינו בהקמת **מרכז לפיתוח קריירה** לבוגרי הקרן. כאמור רואה הקרן את תפקידה כמסייעת לסטודנטים, אותם ליוותה בלימודים,

להשתלב בעולם התעסוקה באופן איכותי עם ראייה לטווח רחוק. בקרוב תתחלנה פעילויות בתחום ההכנה לפיתוח קריירה ובעיתון פעולה עם חברות השמה.

אחד הדגשים הנוספים הינו **בטיית קשר עם בוגרי הקרן**, בהסתייעות בהם בתמיכה בסטודנטים של הקרן ובעיקר בביטוי לעודד אותם לממש את מטרת הקרן ולקחת חלק פעיל בשדה החברתי בישראל, כל אחד בתחומו ועל פי מידת העניין והזמן.

מי שיתבונן בעידים יטען, ואולי בצדק, שהקרן משקיעה המון בקבוצה של צעירים אבל איפה פה השינוי החברתי? למה שלא ניקח את הסכומים הגדולים שמושקעים בתכנית המעשית והעיונית וניתן עוד מלגות? למה בכלל צריך לסייע למי שכבר סיים את לימודיו?

תשובתנו תהיה שאייסק עושה צדק ולא צדקה. הליווי ארוך הטווח, מתן הכלים, חיידוד התודעה התכנית והפעלות עם הילדים ישר בהם משום מחויבות כלפי מי שראוי לכך. זוהי השקעה מניבה שאת הריבית תקצור החברה באנשי עסקים, רופאים, עורכי דין, מהנדסים ואנשי אקדמיה שגם כאשר ידרשו "לשורה תחתונה" יעמדו לגד ענייהם מי שלא "זכה" לאותה תמיכה. ומי יודע, ואולי אף בין "נערי האוצר" יהיו בוגרי אייסק שישפיעו על חלוקה שונה וצודקת יותר של העוה.

לסיום ברצוני לפצל הדמנות זו ולהודות לפרופ' דוד מנשרי שסיים לפני כחודש את תפקידו כיו"ר הוועד המנהל של הקרן, תפקיד אותו ביצע במסירות רבה במשך כשש שנים, לפרופ' מנשרי מניות רבות בהישגי הארגון ובהערכה הרבה לה הוא זוכה.

כמו כן זוהי הדמנות טובה לבדך את ד"ר עמי מויאל, היו"ר החדש של הוועד המנהל. ד"ר מויאל בוגר קרן אייסק מאוניברסיטת בן גוריון בתחום ההנדסה, מנכ"ל של חברה העוסקת בפיתוח טכנולוגיות העושות

שימוש בקול האנושי למטרות שונות. חילופי הדורות בהנהלת הקרן מלמדים על חוסנה וחשיבותה של הקרן בעיני בוגריה. ברכה אחרונה ל-16 תלמידי הדוקטורט החדשים שהצטרפו לשורות אייסק בתקופה האחרונה. אני משוכנע שתמצאו בקרן משפחה תומכת.

אני מאחל לכולנו שנמשיך לחשוב, לדון, להתווכח, ללמוד, להתפתח, לרכוש מיו-מנויות, להצליח בלימודים ובחיים האישיים ובעיקר לחוש חמימות ולחייך בכל פעם שאנו פוגשים חבר או בוגר של אייסק.

דבר המערכת

ליאור ביבי

יזמות חברתית - במרכז התוכנית השנתית. רנת דושינסקי

רנת דושינסקי, מנהלת ההדרכה והמידע בקרן אייסף, מתארת את השתלעלות העניינים עד לבחירה בנושא השנה של התוכנית העיונית. שיעור בקבלת החלטות.

בסמינר מנהלי היחידות (ספטמבר-2006) הנושא הוצג לראשונה ושם נקבעו גם מטרות התוכנית לשנה זו. מתוך תוצרי הסמינר, יצאו המנהלים חזרה לצוותים העיוניים שלהם והחלו לבנות תוכנית שנתית המותאמת ליחידתם. כיום, היחידות השונות מפעילות מפגשים חודשיים בנושאים מכוונים כגון:

התוכנית היה מנהיגות. השנה החלטנו לשנות. כבר בתחילת הקיץ התחלנו להעלות נושאים לשנה זו, ואף ביקשנו ממנהלים ורכזים ותיקים להעלות רעיונות משלהם. קיבלנו לא מעט הצעות טובות ומעניינות, אך לבסוף, בישיבה שבה נכחו מנכ"ל הקרן, מנהלות המחוזות ואנכ"י, בחרנו את הנושא- יזמה חברתית.

מדי שנה, חברי קרן אייסף לוקחים חלק בתוכנית העיונית לפיתוח מנהיגות-תוכנית שמטרתה "לפתוח" לנו קצת את הראש, שנראה מה קורה סביבנו, שנדבר, נדון ונבין שהתמונה החברתית במדינה הקטנה שלנו לא כל כך צבעונית. יחד עם זאת, עם מעט מודעות, רצון ועשייה אולי נוכל לחולל שינוי. בשנה שעברה, הנושא השנתי של

האחרון לערנות ולמעורבות פעילה דרך קבע.

כך גם חושף בפנינו ניסים ערקובי את התהליכים אשר מאפשרים לארגון וולונטרי בעל אוריינטציה דתית כמו התנועה האיסלמית לתפוס את מקומו ותפקידו של הממסד. דבר זה קורה לדבריו כאשר השלטון המרכזי אשר מחו-ייב במתן שירותים לכלל אזרחיו במידה שווה נוהג איפה ואיפה כלפי פלחים ומגזרים שונים באוכלוסיה.

בסופו של גליון זה, כקודמיו, זכינו לטעום משיריו של הפייטן והמשורר, חבר הקרן, יצחק חפוטה- חופי אשר משכיל בשירתו להרטיט את נימי נפשו של הקורא. כמו כן שולמית ולדמן, דוקטורנטית בקרן מציגה זו הפעם השניה, כמה משיריה.

ולבסוף, תודה לכל העמלים אשר תרמו מזמנם וממרחם הן בכתיבה והן בשליחת תמונות על מנת ששוב נוכל ליהנות מגליון עשיר ומגוון.

כולי שכנוע כי כל אחד ואחת מכם יגלה עניין והזדהות עם הרעיונות השונים אשר עלו בכתבות, הן כחברים בקרן אייסף והן כאזרחי המדינה וכאזרחי העולם.

מדינות הלאום המודרניות. הסטודנט חן בר שלום אשר מממש את פעילותו בקרן כמנהל פרויקט עוזרים פרלמנטרים בכנסת ישראל, מצביע על חש-יבותן של המעורבות והיזמות האזרחית אשר בתורן מכשירות את הקרקע לחקיקה פרלמנטרית. גלית ברקת בחנה את הקשר שבין שינוי חברתי ובין צדק על רקע פעילותה של קרן אייסף אשר שמה לה למטרה לשמש כצינור למו-בילות חברתית. גלית לא שללה את האפשרות כי מדובר בארגון משמר אולם לאחר בחינה אינט-גרטיבית של פעילות הקרן כפי שנתפסת בחוויתה האישית היא מגיעה למסקנות המזכירות במידת מה את אלה של ישי.

עורך הדין וחבר הקרן אבישי בי-ניש מוסיף זווית מעניינת לדיון בהציגו את הסוגייה על רקע המתח הנוצר בעידן הפרטה בין האינטרס הציבורי לבין האינטרס של איש העסקים הפרטי, אשר מבקש לעצמו רווח כלכלי משי-רותים אשר המדינה מחוייבת להעניק לאזרחיה.

ככתבתה "מיים לכל" מראה עלית וויל-שיפרן כי לעיתים מלחמתו של היחיד הנה מלחמת דון קישוט וכי מנגד רק פעילות משותפת תוך איחוד כוחות יכולה לשאת פרי ולהניב תוצאות.

סיוון קלאס כותב על המאבק להצלת "עמק השלום" ומאשש טענה זו. הוא מדגיש כי לעיתים הממסד אשר כל מהותו היא לשרת את הפרט מגלה אדישות ואטימות, דבר אשר מצריך את זה

בפרוס האביב ועם תחילתו של סמסטר חדש הגליון הרביעי של אייסף, רואה אור זו הפעם הר-ביעית. גליון זה אשר עומד בסימן של יוזמה, ערבות ומעורבות חב-רתית. הוא בוחן את הסוגייה מהיבטיה השונים תוך ניסיון להתחקות אחר השורשים והמש-מעויות השונות הגלומות ברעיון וכן אחר השלכות יישומו על כל אחד ואחת מאיתנו הן כפרטים והן כחברה.

בגליון נקרא את כתבתו של ישי בוצחק אשר דן בסוגייה על רקע חברותו בקרן אייסף תוך שהוא עושה זאת מן הזווית האישית והפרטית ביותר. בוצחק פותח את כתבתו בנימה מאשימה אולם בסופו של דבר מאשש את הטענה כי כל נתינה פירושה אף קבלה ולהפך.

בכתבתו השנייה הנושאת את הכותרת "כי עבדך ערב את הנער" ממשיך ישי ופורט את הרעיון למעוץ קטנות תוך שהוא משאיר את הקורא להרהר במושג אשר למראית עין נראה נהיר, ברור ומוכח לכל. את הכתבה הוא חותם בקריאה להעניק משמעות מעשית יותר לרעיון הסולידריות החברתית מתוך רצון לכונן חברה מוסרית וצודקת יותר.

ליאור ביבי אף היא ביקשה להת-חקות אחר שורשיו של רעיון היוזמה החברתית במסורת יש-ראל. ליאור התייחסה לפסוק ההלכתי "כל ישראל ערבים זה לזה" תוך שהיא מנסה להציג את הפאן האנושי חוצה הגבולות אשר הביטוי קיבל מאז התגבשותן של

תמונות מתוך פעילויות של יחידות גליל מערבי וספיר לכיש.

אנצל הזדמנות זאת להודות לרכזים ולמנהלים על העבודה הנפלאה שהם עושים- תמיד כיף לי להגיע למפגשים ביחידות ולראות תוצרים של חשיבה, תכנון מעמיק והשקעה עצומה במה שאתם מעבירים.

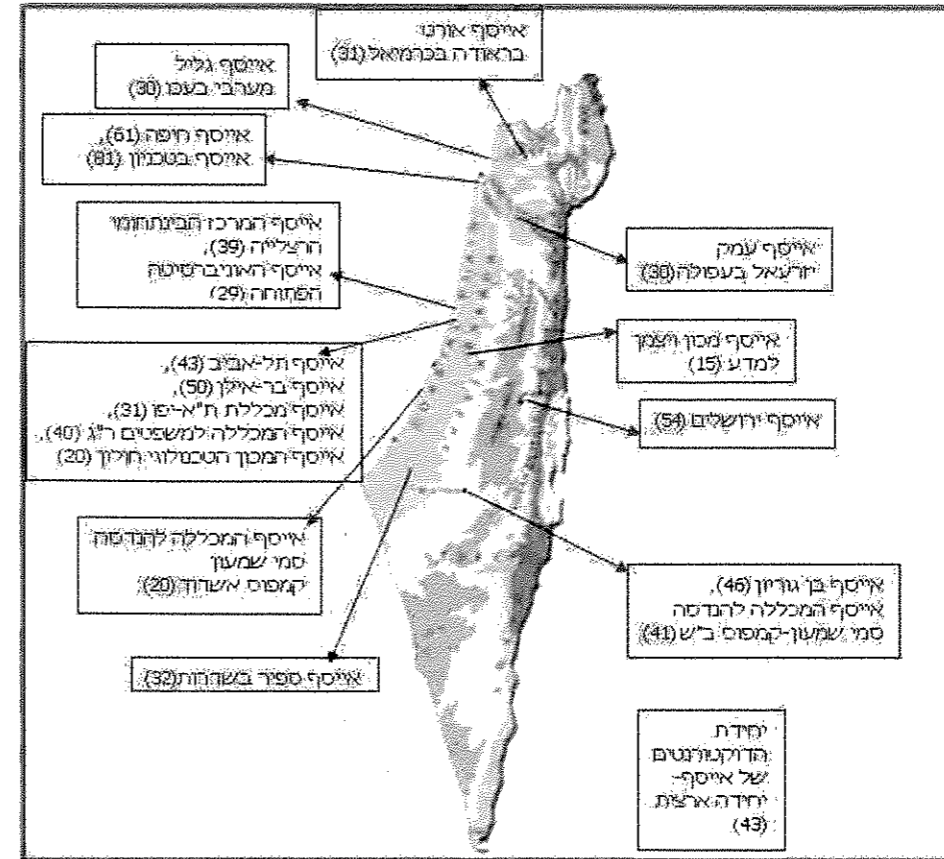
תוכניות עיוניות שנתיות מגוונות תחת קורת הגג של הנושא השנתי. בינתיים נראה שהנושא התקבל ביחידות בזרועות פתוחות. רבים מאיתנו מרגישים "שבאייסף רק מדברים הרבה ולא עושים דבר!!". אז עכשיו, הנושא השנתי יכול לאפשר לנו, עדיין לדבר הרבה, אך גם להבין מה כדאי ואיך כדאי גם לעשות.

שאלת הצדק מול הצדקה במקורות, יוזמות חברתיות אקטואליות, מאפייני החברה האזרחית, פועלו של המגזר השלישי והקשר בינו לבין המגזר הראשון והשני, יוזמה אישית, פילנתרופיה, מדינת הרווחה ועוד. כל צוות התמקד בנושא שונה ומשך את התוכנית לכיוון שונה. כך הלכה והתגבשה קשת מעניינת של

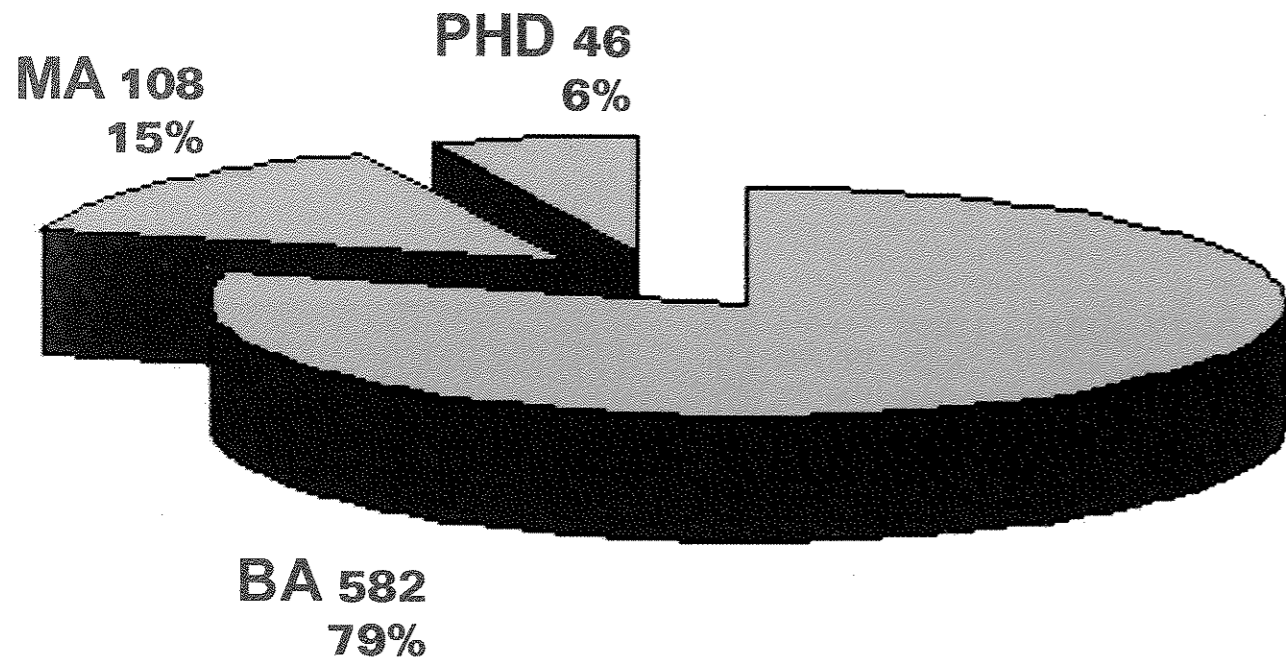
בברכת קריאה מפרה חברי המערכת.

היוזמה החברתית התוכנית העיונית

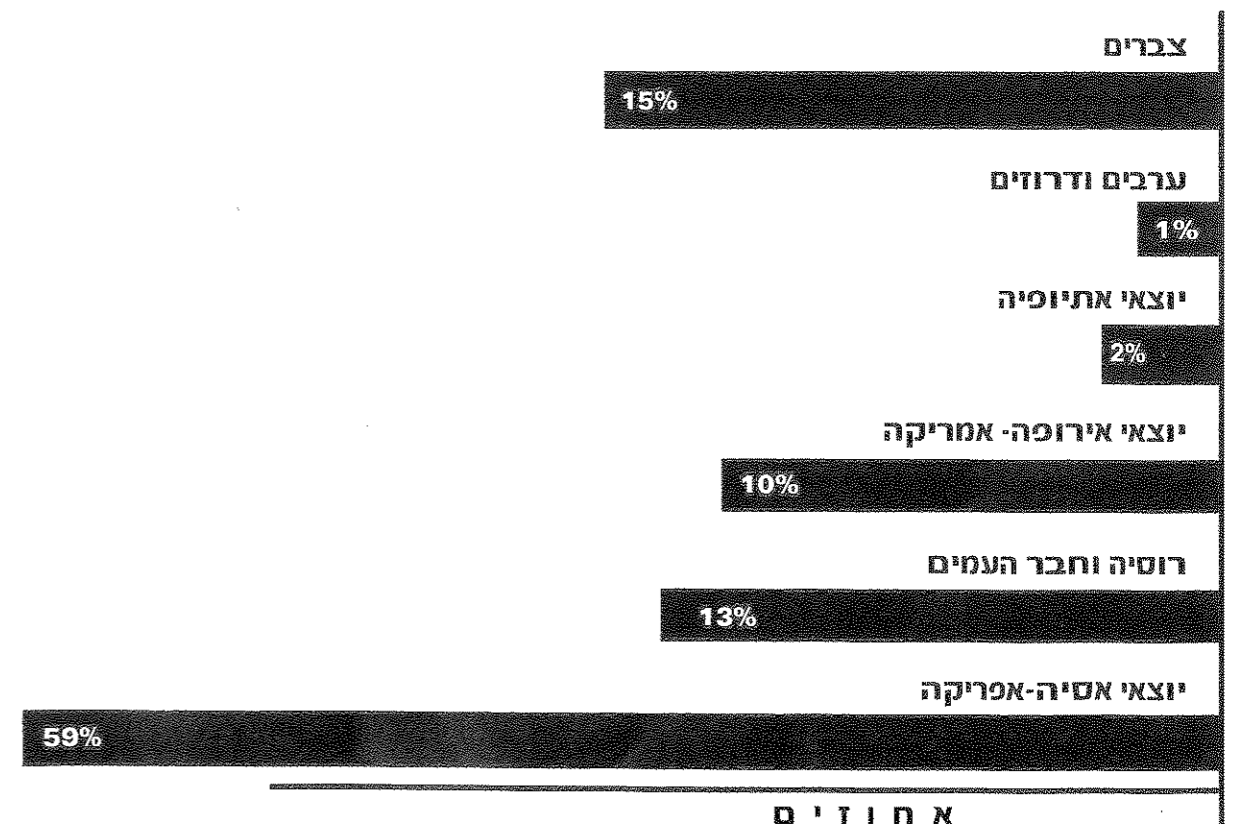
קקן אייסף- תמונת מצב, תשס"ז
 מספר הסטודנטים החברים בקקן אייסף בישראל השנה- 736. במהלך הקיץ, פנו אל הקקן כ-1245 סטודנטים עם בקשה למלגה, מתוכם התקבלו 281 סטודנטים חדשים שכיום משולבים ב-19 היחידות השונות של הקקן:

התפלגות תארי הסטודנטים

התפלגות מוצא הסטודנטים:

היוזמה החברתית במוקד התוכנית העיונית

אני ואתה נשנה את העולם!?

גלית ברקת-דניאלי

גלית ברקת-דניאלי, מנהלת מחוז דרום בקרן ובונרת קרן אייסף.
האם אייסף ארגון לשינוי חברתי או ארגון משמר? גלית ברקת עושה תשובה נפש אישי נוקב עם תפישתה את השיח החברתי בעקבות החברות באייסף

ולא לבקש נתח מהעובד למחלשים, אלא לנסות לשנות את החלוקה עצמה. פעמים רבות ערערתי בשאלה, מה בין אייסף לשינוי חברתי? שאלה זו חזקה במיוחד יום בשעה שאנו מהווים חלק מהמערכת הכללית במדינה: נכנסים למערכת החינוך, משתפים פעולה עם עיריות, אינטל, פר"ח. ובכן, מה בין זה ובין צדק? מקסימום סיוע לחלשים. לזה ניתן להוסיף בקושי את העובדה שהס-טודנטים המגיעים לתוכנית הם כאלה שהאוניברסיטה קבעה כי הם נזקקים לכלית.

בכל זאת, מה עושה את אייסף ארגון לשינוי חברתי ולא ארגון משמר? התשובה שלי לנושא, היא המודעות החברתית. המודעות החברתית שהיא חלק אינטגרלי מהתוכנית העיונית וחלק משמעותי שאנו לא מוותרים עליו בכרו-ייקטים. המודעות הזו עוזרת לנו להבין את יחסי הכוחות בחברה, וכן להכיר בכך שמגיע לנו במדינה הזו לא בחסד, אלא בזכות. המודעות הזו מורידה לנו הבוגרים, הסטודנטים והתלמידים את מימד הבושה והפטרנליזם שדבק בפרויקטים חינוכיים חברתיים סטנדרטיים. המלנה שסטודנט באייסף מקבל מגיעה לו ביושר בשל היותו שליח של שינוי חברתי, אקטיבי, יוזם ויוצר מעגלים רח-בים של מודעות חברתית בסביבתו. כמו כן התלמיד הנעזר בסטודנט של אייסף אינו מקבל סיוע. הוא מקבל מודל לחיקוי מאח/ות בוגר/ת שדומה לו ונותן/ת לו בעיקר אהבה ואמונה כי אין ספק שמגיע לו להצליח ולהיות שווה.

אז אולי הדקנתי במספר שנים... אבל אני עדיין מאמינה שאני ואתה נשנה את העולם ואייסף יש מקום בשיח החברתי המאפשר מגמות לשינוי חברתי.

הגעתי לאייסף בתחילת התואר השני. מן ההתחלה האמנתי ובאמת האמנתי שאני הולכת לשנות את העולם!!! כיום, אחרי תהליך אישי שעברתי וחוויה מש-מעוטית ומכוננת באייסף הצלחתי להתחבר לתוכנית. לא רק מתוך תפיסות אידיאולוגיות, אלא גם מתוך סיפור אישי, רגשי שלי, מודעות לברטיב מזרחי ותיאו-ריות סוציולוגיות שלמדתי באקדמיה ובתוכנית העיונית באייסף.

הלהט, האש והאמונה בעיניים שלנו קבוצת צעירים מאייסף בר אילן אשר מתכוונים לשנות את העולם, הייתה חלק מהיום יום שלנו. המטרה המרכזית לעשות צדק ולשחרר את המדכאים והמדוכאים. באייסף בר-אילן גיליתי את הכוחות שבי, את היכולות והכוח של הקבוצה, את המשמעות של שינוי תפיסות בקרב סטודנטים צעירים. בנוסף, עלו בפני תובנות על החברה הישראלית ועלי כאישה וכמזרחית פעילה חברתית. הבנתי את מימד ההכחשה והדיכוי החברתי והאישי, קיבלתי את משפחתי, מוצאי, שורשי היהודים. מאז אייסף בר-אילן, עברו מספר שנים, האמונה לא ככתה, אך הדרך השתנתה. הגעתי להכרה כי דרך המהפכה אינה משתלמת. לעומת זאת, יש צורך בתהליך עמוק ומתמשך.

לדעתי, ישראל כיום נמצאת בהתהוותו של תהליך חברתי המאפשר שיח על נרטיב מזרחי. שיח זה מאפשר שיח סוציאליסטי ושיח של רב תרבותיות וזהות להבדיל מכור ההיתוך ומודל הצבר. החברה הישראלית מבינה יותר שיש מקום לשונות. סטודנטים באייסף ובוגריה עברו תהליך משמעותי ורובם מבקשים לחלק את העונה באופן אחר

חדשות אייסף.

ליאור ביבי

יפעת ראובני- ברקת הדרך

בשם נשיאת הקרן הגבי נינה וינר, המנכ"ל מר ציון רגב, מנהלי המחוזות, מנהלי היחידות, ארגון הבוגרים והידידים וכל החברים בקרן אייסף, אנו מבקשים להודות מקרב לב ליפעת ראובני מנהלת מדור בוגרים וידידים, על עבודתה המסורה ולרגל סיום תפקידה. אנו מאחלים לך המון הצלחה בהמשך הדרך.

משפחת אייסף

ערב התרומה לקרן אייסף

ערב הגאלה נערך ב-23 לאוקטובר 2006 לציון 30 שנות פעילות לקרן אייסף בישראל בארקה בכמל תל אביב ונכחו בו תורמים וידידים רבים. אורחי הכבוד היו שרת החינוך, פרופסור יולי תמיר, איש העסקים רונלד כהן, ושרה ופרופסור מיכאל סלע שאף סייעו רבות בתיאום וארגון האירוע. הערב הונחה בהתנדבות על ידי בילה אלמגור, ונשאו דברים חמים ומרגשים על קרן אייסף ופועלה יולי תמיר, רונלד כהן, שרה סלע ובוגר אייסף העיתונאי דניאל בן-סימון. "בהתחשב ברקע החברתי-כלכלי שלי", אמר רונלד כהן בבאומו, "אם הייתי עולה לישראל, סביר להניח כי הייתי מלגאי של קרן אייסף". היה זה האירוע הראשון של ארגון הבוגרים והידידים של אייסף והוא נחל הצלחה מסחררת כשמעל 330,000 דולר בויסו לפעילות קרן אייסף! בין המ-שתתפים הרבים בוגרי קרן אייסף, כלכלנים בכירים, אנשי עסקים, נשיאי אוניברסיטאות בארץ וחברי הנהלת אייסף בניו יורק.

"לשבור את המחסומים": סדנא להכנה למציאת עבודה ושינוי קריירה

עובדים אבל לא בעבודה המתאימה? רוצים למצוא עבודה מרתקת אבל לא יודעים איך? מרגישים שאתם יכולים יותר אבל לא מצליחים לשדר זאת החוצה?

ארגון הבוגרים יוזם קורס אחר לחיפוש מוצלח אחר עבודה נכונה כ- בוגרים חדשים וותיקים, עובדים ומובטלים, המרגישים תקועים, ליד העבודה הרצויה, חוששים לפרוץ החוצה - מוזמנים להצטרף לקורס שייפתח באפריל 2007 ויועבר על ידי אנשי מקצוע בתחום הייעוץ והאימון הארגוני והאישי.

הקורס ישפר את סיכויי המשתתפים למצוא עבודה, ולהיכנס לשוק העבודה המתאים והרצוי להם, בהתאמה לכישוריהם ולמידת המוטיבציה שלהם.

עלות 10 מפגשים בני שעתיים כ"א היא 100 שקלים.

פרטים אצל מיכל, מרכזת אדמינסטרטיבית: michal@isef.co.il

באייסוף הסטודנט במרכז- האמנם?

ישי בוצחק

ישי בוצחק, בוגר הפקולטה להנדסת חשמל בטכניון ומנהל יחידת אייסוף בטכניון.

ישי בוצחק עושה לנו תרגיל אבליטי לבחינת האמירה הכי קונספטואלית השונה בתוכנית אייסוף, ומגיע למסקנות בלתי שגרתיות.

אחת האמירות השגורות השנה בתוכנית אייסוף היא: באייסוף הסטודנט במרכז! האם הטרידה אותך האמירה הזאת אי פעם? האם חיפשת ולא הבנת איך זה בא לידי ביטוי? יש באמירה הזו לא מעט פראדוקס. אם אני כסטודנט באמת במרכז מדוע אני צריך לבוא למפגשים עיוניים במקום לפנות זמן ללימודים? כמנהל יחידה בקרן אייסוף (טכניון) שקלטתי השנה סטודנטים חדשים במרתי לחדד בקצרה את הקשר בין חברי קרן אייסוף, הסטודנטים, לקרן אייסוף. קרן אייסוף מעניקה מילגה בגובה שוכר לימוד על מנת לקדם את חזונה לצמצום הפערים בחברה הישראלית והגדלת הנגישות להשכלה גבוהה. ברמה המיידית אייסוף ותורמיה מעוניינת לראות בוגרים רבים יותר המגיעים מאזורים מוחלשים שעבורם לימודים אקדמיים אינם ברורים מאליהם וגם אם היו מחליטים ללמוד - הישגיהם היו נפגעים קשות בגלל הצורך לממן את מחייתם. מכאן נבין שכל עוד סטודנט אינו מזלזל בפעילותו בקרן, נוכח במפגשים העיוניים ובפרוייקט המעשי יהיה זכאי למילגה מלאה. ז"א לסטודנט יש מחוייבות מסוימת שנדרש למלא.

הפקת תועלת נכונה מן הפעילות המעשית והעיונית.

שלא תהיינה טעויות. באייסוף אינו מבקשים להטות לסטודנטים הלך מחשבה ספציפי אלא מנסים יחד לבנות לנו יכולת לשפוט את המציאות כהוויתה ולא כפי שמנסים לצייר לנו אותה. חשוב לזכור: התוכנית העיונית נועדה לשרת אתכם ולכן מחובתיכם המוסרית לבוא ולתבוע מאיתנו עוד מידע ועוד כלים שיעמדו לרשותכם ביום מן הימים. השינוי המשמעותי בתודעתנו צריך לבוא בהשתלבות בפרוייקט המעשי - גם כאן אני מזמין את כולכם - בכל הפרוייקטים לראות מה אתם מפיקים מהפעילות החל מפיתוח אלמנט הנתינה, עמידה מול קהל, העצמת הילדים הנחנכים, בחינת מציאות האוכלוסיה שאיתה מתמודדים, גירוי הילדים באקטואליה והכוונתם לאחריות אישית על עתידם. במקרה זה יהיה לכם קשה להשאר אדישים ואטומים רגשית. אין ספק שהפעילות הזו תיצור

התכנון מתוך מחשבה " מה הסטודנט לוקח מהפעילות (הן המעשית והן העיונית) ". מכאן חשוב שכל אחד מחברי הקרן יבין את הרווחים המידיים והעתידיים שיש לסטודנט בכל פעילותו בקרן. לכן, המטרה של התוכנית איננה לשחרר את הסטודנט מדאגות כלכליות אלא לסייע בידו בתכנון תהליך התפתחות החברתית שלו באמצעות ההשתתפות בתוכנית העיונית והמעשית כאחת. בתוכנית העיונית הדבר ברור מאליו. במסגרת התוכנית הזו אנו מבקשים להעניק לכם כלים להיות משמעותיים ומשפיעים מחר וכך להיות שותפים של קרן אייסוף במימוש החזון!

התכנון מתוך מחשבה " מה הסטודנט לוקח מהפעילות (הן המעשית והן העיונית) ". מכאן חשוב שכל אחד מחברי הקרן יבין את הרווחים המידיים והעתידיים שיש לסטודנט בכל פעילותו בקרן. לכן, המטרה של התוכנית איננה לשחרר את הסטודנט מדאגות כלכליות אלא לסייע בידו בתכנון תהליך התפתחות החברתית שלו באמצעות ההשתתפות בתוכנית העיונית והמעשית כאחת. בתוכנית העיונית הדבר ברור מאליו. במסגרת התוכנית הזו אנו מבקשים להעניק לכם כלים להיות משמעותיים ומשפיעים מחר וכך להיות שותפים של קרן אייסוף במימוש החזון!

הפקת תועלת נכונה מן הפעילות המעשית והעיונית. שלא תהיינה טעויות. באייסוף אינו מבקשים להטות לסטודנטים הלך מחשבה ספציפי אלא מנסים יחד לבנות לנו יכולת לשפוט את המציאות כהוויתה ולא כפי שמנסים לצייר לנו אותה. חשוב לזכור: התוכנית העיונית נועדה לשרת אתכם ולכן מחובתיכם המוסרית לבוא ולתבוע מאיתנו עוד מידע ועוד כלים שיעמדו לרשותכם ביום מן הימים. השינוי המשמעותי בתודעתנו צריך לבוא בהשתלבות בפרוייקט המעשי - גם כאן אני מזמין את כולכם - בכל הפרוייקטים לראות מה אתם מפיקים מהפעילות החל מפיתוח אלמנט הנתינה, עמידה מול קהל, העצמת הילדים הנחנכים, בחינת מציאות האוכלוסיה שאיתה מתמודדים, גירוי הילדים באקטואליה והכוונתם לאחריות אישית על עתידם. במקרה זה יהיה לכם קשה להשאר אדישים ואטומים רגשית. אין ספק שהפעילות הזו תיצור

עכשיו זו כבר לא קלישאה - " באייסוף הסטודנט במרכז " !!

'כל ישראל ערבים זה לזה.'

ליאור ביבי

ליאור ביבי, דוקטורנטית בחוג להיסטוריה של המזרחית האוניברסיטה העברית בירושלים. חברה בקרן אייסוף.

"ערבות ומעורבות" מקורם בעמדה פלורליסטית הומניסטית הדוגלת בשוויון הזדמנויות, בצמצום פערים חברתיים ובהתייחסות אחראית לחברה ולסביבה בה אנו חיים. על הקשר האקטואלי של המונח המדרשי "ערבות הדדית".

במאמר אשר פרסם עו"ד הדין ויקטור הרצברג טוען הכותב כי נדמה כי הביטוי 'כל ישראל ערבים זה לזה' מהדהד אצל כל המבקש לעסוק בנושא המתקרא "הערבות ההדדית". יחד עם זאת, לדבריו, על אף שמקורותיו של פסוק זה מושרשים במסורת ישראל ורבים נוהגים לצטטו, הוא הנו בחזקת אמירה אשר קשה מאוד להסביר את תוכנה וכי נדמה כי רק מעטים יצליחו להבהירה. הביטוי 'כל ישראל ערבים זה לזה' איננו ביטוי תנ"כי וחלוקות הדעות לגבי השאלה היכן ומתי הופיע לראשונה. כמו כן, ניתן למצאו בגרסאותיו השונות: 'כל ישראל ערבים זה לזה' ו'כל ישראל ערבים זה בזה'. הביטוי מופיע מסי רב של פעמים ובמס' מקורות מגוון והפך במהלך הדורות לאחד מעקרונות היסוד במסורת היהודית (כך למשל בספר ויקרא כו, לו; : סנהדרין כז, ב; שבועות לט: רש"י ד"ה).

אחת השאלות הראשונות אשר בה התחבטו גדולי הפרשנים הייתה מהי טיבה של 'ערבות זו, אופייה ומידת מחויבותה. שאלה נוספת אשר העסיקה אותם הייתה מיהם אותם אנשים אשר משתייכים לקהל ישראל ומכאן מחויבים לנהוג על פי אותם עקרונות פעולה הנגזרים מן הביטוי. לדברי עו"ד הרצברג, על מנת שערבות הדדית תחייב מן הבחינה המשפטית, עליה לנבוע ממקור משפטי מחייב. יחד עם זאת, מוסיף הרצברג כי לעולם נשאר ביטוי זה בכדר ציווי מוסרי גרידא אשר מעולם לא עבר תהליך של תחיקה ולא התגבש כחוק אשר ניתן יהיה לאנכפו או להעניש את מפרו (הרצברג, ויקטור). "ערבות הדדית בקיבוץ? ההייתה-לא! חלמתם חלום". בין ערבות למעורבות הביטוי עבר לאורך הדורות גלגולים שונים, תוך שהוא

עוטה משמעויות שונות ופושט אתרוח חליפות והכל בהתאם לרוח התקופה ולמאורעות אשר התרגשו על העם היהודי בתקופות הזמן השונות. הביטוי טומן בחובו ערכי יסוד כדוגמת כבוד לזולת, אחווה, רעות וערבות הדדית ובמשמעותו המודרנית יותר אף ערכים כדוגמת זכויות אדם, שוויון הזדמנויות, מעורבות אישית ועשייה לשינוי אשר מקורה הוא בסולידריות חברתית. ערכים אלה כאשר בקבלם ביטוי מעשי מחזקים את הקשר שבין היחיד לקבוצה ואת האחריות של הקבוצה לכל פרטיה. גישה זו בדבר "ערבות ומעורבות" מקורה הוא בעמדה פלורליסטית הומניסטית הדוגלת בשוויון הזדמנויות, בצמצום פערים חברתיים ובהתייחסות אחראית לחברה ולסביבה בה אנו חיים. עמדה זו מדגישה את היכולת של כל פרט ופרט בחברה להנהיג שינוי מחד, ואת העוצמה של עשייה קבוצתית, מאידך. במדינת הלאום המודרנית תפיסה זו מחנכת לאזרחות פעילה בחברה ולהתעניינות במצוקותיהם של אחרים אשר בסופה עשייה מתוך רצון להנהיג שינוי.

במאמר אשר עסק במקורותיו של הפסוק כתב זוהר, חיים: 'כל ישראל ערבים זה בזה'. כי במסורת ישראל הונגד פסוק זה לפסוק "וכשלו איש באחיו". רוצה לומר: במקום בו חדלה להתקיים הערבות ההדדית - תופסים את מקומה הניכור, האדישות ולאחר מכן אף ההכשלה ההדדית אשר בסופו של דבר כל הפרטים בקהילה, או בתצורתה המודרנית, המדינה, הנם קורבנותיה. בין המקומי לגלובלי, בין היחיד לאוניברסלי. בספרה עיונים חדשים בספר "ויקרא" (הוצאת ההסתדרות הציונית, עמ', 253), כותבת נחמה לייבוביץ כי מפסוק זה

"אנד סושיאל ג'סטיס פור אול"

חן בן שלום

חן בן שלום - מנהל תוכנית עוזרים פרלמנטריים בקרן אייסף, סטודנט לתואר שני בחוג למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב. חבר בקרן אייסף.

הכותב מנתח את עבודת העוזרים הפרלמנטריים של אייסף באמצעות השוואה בין שני חוקים: הטבת מס לתאגידי ענק ושיפור זכויותיהם של דיירי הדיור הציבורי.

הטבות בעלות משמעות פיננסית. האם די במכנה משותף זה כדי לראות בשני חוקים אלו - חוקים חברתיים? התשובה לשאלה זו - מורכבת. למעשה שאלת קו הגבול שין שני חוקים אלו- עוברת דרך המושג צדק חברתי. צדק חברתי כזה מבקש לעשות צדק בין קבוצות שונות בחברה אשר ביניהן מתקיימת מערכת יחסי כוח. יחסים אלה

הקשר מצבו הכלכלי של פלח מסוים בחברה. בפלח זה ניתן למצוא את שתי קבוצות מנוגדות שאמורות להנות משני חוקים אלה: מחד, את העשירון העליון השולט בתאגידים הגדולים ומאידך דיירי הדיור הציבורי. מצבם המשפטי-כלכלי של שתי הקבוצות החברתיות הרלוונטיות הנו טוב יותר לאחר קיומם של שני החוקים אשר מעניקים להם

אנו חיים במציאות פוליטית מורכבת. חוק מסוים מסדיר הטבת מס לבעלי תאגידי ענק. חוק אחר מעניק הטבה כלכלית לדיירי דיור ציבורי בעת רכישת דירותיהם-מהמדינה. מה המשותף לשני חוקים אלו? היכן נפרדות דרכיהם? ואיך זה קשור בכלל לפרויקט עוזרים פרלמנטריים - קרן אייסף? המשותף לשני חוקים אלו הנו עצם הינו

כל ישראל ערבים זה לזה

אשר נאמר ברישא של רשימה זו לפיו חוק כתוב בדבר ערבות הדדית הנו סר טעם (וניתכן כי משום כך אף מעולם לא נחקק) כל זמן שהוא איננו מגובה במערכת ערכים נלווית וכן כי רק במקום בו ההכרה בחשיבותה של מערכת ערכים זו שולטת בכיפה, יתאפשרו חיים הרמוניים ומלאי סיפוק.

איכות הסביבה והאקולוגיה, סיוע הומנטרי, חינוך, הכשרה מקצועית, סיוע רפואי וכו' ואשר אינם נתמכים כלכלית על ידי ממשלה או מדינת אם, הנם עצמאיים בהחלטותיהם ובפעילותם ועל כן בעלי יכולת לפעול על פי קוד פעולה הומניסטי החף משיקולים פוליטיים זרים. ארגונים אלה מחישים בפעילותם את

¹ הרצברג, ויקטור. "ערבות הדדית בקיבוץ? ההייתה-לא! חולמתם חלום".

² זוהר, חיים. "כל ישראל ערבים זה בזה".

³ ליבוביץ, נחמה. עיונים חדשים בספר ויקרא (הוצאת ההסתדרות הציונית, עמ', 253).

"אנד סושיאל ג'סטיס פור אול"

פניות הציבור הרבות המגיעות למשרדי החכי"ם/ות מטופלות על ידי חברי/ות הפרויקט. במקרים רבים, פניות אלה נמצאות ככאלו אשר פותחות פתח לעשיית צדק חברתי בין על ידי פניה למשרדי ממשלה ו/או גורמים רלוונטיים ובין באמצעות הגשות הצעות חוק רלוונטיות. שתי הדוגמאות האקטואליות הבאות תמחשנה זאת כמו גם עשיית צדק חברתי זה פקטו מהי. הקמתה של לשכת קשר לקהילת יוצאי אתיופיה בישראל הדוגמת הראשונה לעשיית צדק חברתי הנה הקמתה של לשכת קשר לקהילת יוצאי אתיופיה בישראל - על ידי סטודנט בפרויקט הפועל במשרדו של ח"כ מיכאל איתן. מטרת הקמתה של לשכת קשר זו הנה חיזוק הקשר בין ראשי הקהילה לבין מוסדות השלטון. יחד עם זאת, הנקודה החשובה ביותר היא קבלת התייחסות לבעיות הרלוונטיות ליוצאי העידה הן כפרטים והן כקבוצה. התייחסות לבעיות עשויה להוביל במקרים רבים לפתרון של בעיות חברתיות אלו הן באמצעות פנייה למוסדות השלטון השונים והן באמצעות הליך החקיקה.

לדעתי זוהי עשיית צדק חברתי אשר מהווה המשך לקו העשייה של ח"כ מיכאל איתן אשר כיהן במשך שנים כיו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט ואשר את עשיית הצדק שלו מלווים מזה מספר שנים עוזרים פרלמנטרים של אייסק. הקמתה של לשכת קשר זו הנה ביטוי חיובי לאי התעלמות מהעדה האתיופית ובעיותיה ולא התנכרות לעדה זו. נקודה זו חשובה לאיתוסיים ולחברה הישראלית בכללותה שכן התנכרות האפיינת את החבר הישראלית כחברת מהגרים. זהו גם ביטוי לאופן שבו ניתן להישיר מבט לבעיותיה של אוכלוסייה זו ולעשיית צדק חברתי עמה. למען עובדי הקבלן הדוגמת השנייה הנה לעשיית הצדק החברתי קשורה להשתתפותו של סטודנט בפרויקט חקיקת חוק אחריות מזמין שירותי קבלן לזכויות העובדים, התשס"ו-2006 אותה מקדם ח"כ דב חנין. הצעת החוק קובעת כי לא רק "קבלני כוח האדם" יהיו אחראים לשמירה על זכויות עובדיהם (שכר מינימום, זכויות סוציאליות ועוד) אלא שחובה זו תהיה מוטלת גם על "מזמיני השירות" ביניהם משרדי הממשלה. מעבר לעשיית הצדק הכרוכה בהצעת חוק זו עם עובדי הקבלן, מדהים לראות כיצד היא מבטאת מצב חברתי - משפטי מזעזע: האדם, בן האנוש שמאחורי העובד נעלם ונעטף באצטלה של עבודה

או שירות. על פי המצב הקיים בטרם הפיכת הצעת החוק לחוק, לא חייב מזמין השירות בשמירה על זכויות עובדי הקבלן והדבר מוטל באופן בלעדי על החברות לכוח אדם. שכן מבחינה משפטית, מזמין הגוף המעסיק מחברת כוח האדם שירותים ולא עובדים. הבנתם את זה? העובדים הם מוצר בר קיימא. כמו רהיטים, כמו מבנים, כמו מכונות. הצדק המגולם בהצעת החוק הנו מובהק. שכן הוא לא מאפשר למקבלי שירותים להתעלם מזכויות העובדים הנשכרים על ידם באמצעות קבלני כוח האדם. זוהי עשיית צדק שלא מאפשרת ההתעלמות מן הצד האנושי של העובד גם אם נשכר לא ישירות אלא באמצעות חברת כוח אדם.

אם הקמת לשכת קשר לקהילה האתיופית נוגעת לעשיית צדק עם קבוצה מובחנת בחברה הישראלית, התיקון לחוק חברות כוח האדם עושה צדק עם קבוצה רחבה מאוד של אזרחי ישראל אליה משתייכים נציגי קבוצות חברתיות שונות, עולים, ותיקים, גברים, נשים, מבוגרים וצעירים.

אתמול אלו היו העובדים הזרים ("הפיליפינים") שהוגדרו כקבוצה מנוצלת. היום אלו המהגרים הטריים (השומר "הרוסי" או האתיופי). מחר אלה יכלו להיות אנחנו - הדוקטורנטים שיצאו לשוק העבודה וינצלו בהתמחות, בעבודה עצמה, או שלא יתקבלו כלל לעבודה. ככלל, לניצול ולחוסר הצדק החברתי תמיד יתלווה איזשהו מושג "עאלק" פרופסיונאלי. זה יכול להיות "אובר קוואליפייד" אם אתה דוקטורנט. זו תהיה איזושהי מילה שתצטרף ל"דיסאורדר" אם אתה/ה ילד/ה שבזרקת/ת לכיתה טיפולית. וזה יכול להיות "אאוטסורסינג" אם אתה עובד קבלן. אז גם לנו, בפרויקט עוזרים פרלמנטרים של הקרן, מונח הצדק הזה נכר לרגלנו המונח: אנד סושיאל ג'סטיס פור אול. אנו מאמינים בו ולשמנו אנו עושים.

קרן שמש - ראיון עם יוסי קדרון

יפעת ראובני

יפעת ראובני, לשעבר מנהלת מדור בוגרים וידידים. דוקטורנטית לניהול באוניברסיטת מקייל שקנדה.

קרן שמש מיסודו של אדמונד ספרא עוסקת בסיוע ליזמים צעירים: "אנחנו עוזרים לאנשים צעירים להנשים חלומם" ראיון עם מנכ"ל הקרן, יוסי קדרון

היזם יודע שיש לו למי לפנות, גם אם זה באמצע הלילה" הקרן מעניקה את הסיוע ליזמים צעירים, כלומר בין גילאי 20-33. מדוע אתם מתמקדים רק בצעירים? יזם הרי זקוק לתמיכה גם אם הוא מקים את העסק שלו בשנות ה-4 לחייו "בחרנו להתמקד בצעירים", עונה קידרון, "משום שגילנו שזו שכבת היזמות הפגיעה ביותר. היא אינה נתמכת כמעט על ידי שום גוף. לצעיר בתחילת דרכו, שפעמים רבות זוהי כניסתו הראשונה למעגל העבודה, קשה לגייס תמיכה כספית וערביות. אדם מבוגר יותר יקבל בקלות רבה יותר הלוואה בנקאית, לדוגמה, מאשר אדם צעיר. בנוסף, אנשים אלה הנם חסרי ניסיון בעולם העבודה. הם עדיין לא השתפשו והכירו אנשים, והם זקוקים ליותר הנחייה ותמיכה. לא מתמקדים בפריפריה עבודתה של קרן שמש נעשית רובה ככולה על ידי מתנדבים. מדובר באנשי עסקים, עורכי דין, אנשי אקדמיה ובעלי חברות, אשר תורמים מזמנם וממרחם מתוך אמונה ביזמות צעירה ובחשיבותה לחוסן הכלכלי והחברתי של מדינת ישראל. "אנשים שפעילים אצלנו עושים זאת מכל הלב. הם אינם חשים מאוימים על ידי אותם יזמים ולעיתים קרובות אנשים יסייעו ליזמים אשר מקימים עסק חדש באותו התחום בו הם פעילים שנים. לדוגמה: קרן שמש סייעה להקמתו של עסק לייצור שוקולד איכותי. העסק פועל בתוך נישא ייחודית בתחום ואותו עסק זכה לתמיכה ולהכוונה מאחד מבכירי חברת עלית". האם הסיוע של קרן שמש מתמקד בהקמת עסקים בפריפריה? האם ישנה עדיפות לשכבות מסוימות באוכלוסייה? בתחילת הדרך אכן האמנו שצריך לסייע להקמת עסקים קטנים בפריפריה. אחוזי האבטלה גבוהים במיוחד בפריפריה, וצעירים שם זוכים לפחות אפשרויות סיוע. עם הזמן הבנו כי אנחנו לא יכולים להתמקד אך ורק בפריפריה. גם אם רבים מהפונים אלינו הינם באמת אנשים המגיעים

ניתן לראות חנויות בגדים, מספרות, חברה לחומרי הדברה, גלידרייה ויצרנית שוקולד איכותי. "צעיר או צעירה הפונים לקרן שמש, ואשר עוברים את ועדת הקבלה מקבלים סיוע קודם להקמת העסק: בדיקת התכנות עסקית וסיוע בגיבוש התוכנית העסקית, קורסים בתחומים נדרשים כגון הנהלת חשבונות, הלוואה של 90,000 ש"ח בתנאים נוחים וליווי של אנשי עסקים בשנתיים הראשונות להקמת העסק. עם זאת, אנחנו לא רק בותנים- אנחנו גם דורשים.

אנחנו מבקשים מהצעיר או מהצעירה השקעה של 15% בעסק, על מנת שהאחריות תהיה גם של אותו צעיר או צעירה". "ידוע כי עסקים קטנים רבים אינם חוצים את "מבחן השנתיים הראשונות". השנתיים הללו הן קריטיות לכל ארגון, אך כל שכן לעסק קטן. אנחנו מלווים את היזם במשך השנתיים הללו, ומתנדבים מטעמנו נמצאים איתו בכל שלב, כולל ברגעים הקשים. התמיכה הזו חשובה יותר, אולי, מן התמיכה הכלכלית.

רכבת הפרטה אבישי בניש

אבישי בניש, דוקטורנט בפקולטה למשפטים. האוניברסיטה העברית, חבר בקרן אייסף. הפרטה טובה לחברה או להיפך? עו"ד אבישי בייניש מתפלמס עם העקרון והתופעה ודן בקשר שבין רווח לרווחה.

תפיסות היסוד של המשפט הציבורי. היא מטשטשת את הקו המבחין בין פרטי לציבורי: פורמלית, הגופים הם פרטיים - מהותית, פעמים רבות השירות הוא בעל אופי ציבורי. הטשטוש בין הציבורי לפרטי מעורר שאלות מעניינות, כגון איזו מערכת נורמות צריכה לחול על גופים אלו - נורמות מהמשפט הציבורי או נורמות מהמשפט הפרטי; מהן השלכות של הפרטה על האזרח וזכויותיו

משמעויותיה והשלכותיה של כל אחת מהפרטות. או שאתה בעד או שאתה נגד. או שאתה על הרכבת או שאתה נשכב מתחת לגלגליה. אין גוונים, אין תגים, אין ניואנסים. אולם, השלכות מדיניות הפרטה - הפוליטיות, הכלכליות, החברתיות והמשפטיות - הן חשובות מידי ומורכבות מידי מכדי שנוכל לתת לה לעבור ביעף מבלי לבחון אותה לעומק. הפרטה מאתגרת את

הפרטה היא נושא טעון. יש הסבורים כי היא המזור לכל רע ולעומתם יש התולים בה את חוליי החברה כולם. הגוון האידיאולוגי החזק שבו צבועה מדיניות הפרטה מביא לכך שבשעה שרכבת הפרטה שועטת במרץ ועוד קרובות נרתמים אליה - חברות ממשליות, בנקים, בתי הסוהר, תאגידי מים עירוניים, מרכזי תעסוקה למובטלים ועוד - לא מתקיים דיון של ממש על

צעירים מתוך אמונה כי אותם צעירים עצמם ימשיכו את העשייה ויצטרפו למעגל האנשים המסייעים בתורם ליוזמים צעירים בראשית דרכם.

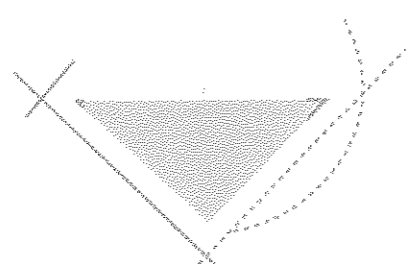
מחפש את הלב. אני מחפש אנשים שיאהבו את אותם צעירים ויזדהו עם התלהבותם. אנשי קרן שמש צריכים להיות כאלה שיאהבו ויתרגשו עם הצעיר העומד לפנייהם וחולם לפתוח עסק לייצור גרביים...

ארגונים ויוזמות פילנתרופיות רבות מוקמים ב"וואקום" שנוצר על ידי המדינה. ארגונים רבים מבקשים לספק שירות שהמדינה איננה מספקת או מספקת ברמה לא מתאימה, כיצד אתם רואים עצמכם על קו- תפר זה שבין החברה האזרחית למדינה? "קרן שמש עובדת בשיתוף פעולה עם מוסדות המדינה אשר נועדו לסייע לעסקים קטנים, כדוגמת מרכזי מט"י בארץ (מרכזי טיפוח יזמות של משרד התעשייה, מסחר ותעסוקה). אנחנו עומדים איתם בקשר ישיר. אנחנו לא מבקשים להיכנס לנעליה של המדינה, אלא לתת סיוע לאותם אנשים אשר זקוקים לה ביותר". "אנחנו לא עוסקים בביקורת מדיניות", שב ומציין יוסי קידרון, "אנחנו רוצים קודם כל לעזור היכן שצריך". בין קרן שמש לקרן אייסף קידרון מקווה כי קרן שמש תגדל בשנים הבאות ותסייע ליותר ויותר יזמים אשר רוצים להקים עסק ולכנס את עצמם, את בני משפחתם, ואולי אפילו משפחות נוספות. מאז תחילת פעילותה בדצמבר 2002, סייעה קרן שמש לכ-30 יזמים להקים עסק, ולדבריו עוד כ-100 עסקים נמצאים בתהליכים שונים של תכנון והקמה. "במידה רבה" אומר יוסי קידרון "אני רואה בפעילות שלנו ובפעילות של קרן אייסף נקודות ממשק". "הן אייסף והן קרן שמש קמו כקרנות פילנתרופיות אשר מפרשות את הפילנתרופיה האמיתית כמתן כלים טובים ומשמעותיים שאנשים צריכים על מנת להתגבר על נתוני הפתיחה שלהם. אנחנו לא נותנים רק כסף - אנחנו נותנים גם את אותה דחיפה ועזרה על מנת שאנשים יוכלו לעמוד על הרגליים בזכות עצמם". כמו באייסף, אנו משקיעים באותם

'קרן שמש' - גוף אחר בתוך העולם הפילנתרופי

מהפריפריה הגיאוגרפית של מדינת ישראל, השכלנו להבין כי רבים מהם מעונינים לפתוח עסק דווקא במרכז ולו רק בגלל העובדה כי כוח הקנייה של אנשים בפריפריה מצומצם יותר. על מנת שעסק יצליח הוא צריך קהל ולצערנו, רוב הקהל בעל כוח הקנייה מתרכז במרכז הארץ. בנוסף, הבנו כי "פריפריה" היא לא רק מושג גיאוגרפי. גם דרום תל אביב היא פריפריה במובנים רבים...

"היום אנחנו יותר מחפשים את אותם מאפיינים בבחור או בבחורה אשר אנחנו מזהים כמאפיינים נחוצים להקמתו והחזקתו של עסק. אדם צריך להיות בעל אומץ ונכונות לעבוד. בעל רצון אמיתי שהעסק יצליח על מנת שיוכל לשרוד גם את השעות הקשות. גם בקרב אנשי קרן שמש, הן בקרב העובדים והן בקרב המתנדבים, אני מחפש היום משהו שהוא יותר מאשר ידע מקצועי - אני

המשך: רכבת ההפרטה

לאחרונה דרש בית המשפט מהמדינה - בעתירת החטיבה לזכויות האדם במכללה האקדמית למשפטים ברמת-גן נגד הפרטת בתי הסוהר - לפרט את עמדתה בדבר גבולות העברת הסמכויות השלטוניות לגופים פרטיים. רק כך נוכל באופן מודע ומושכל להתוות את המסלול הראוי לה לרכבת ההפרטה מבלי שנמצא את עצמנו בעוד מספר שנים מביעים תמיהה על המחוזות הרחוקים שאליהן הגיעה.

זוהי רק דוגמה אחת לסוג השאלות שמעוררת ההפרטה, במיוחד כאשר מדובר בהפרטתם של שירותים חברתיים. אני מקווה כי יש בכך כדי להמחיש את המורכבות הרבה של סוגיית ההפרטה ואת האתגרים הרבים שהיא מעוררת. אתגרים אלו מחייבים לרדת ממרומי הדיון העקרוני לקרקע המציאות ולהשתחרר מתפיסות מקובעות - הן של התומכים עקרונית בהפרטה והן של המתנגדים לה.

דומה כי ההכרה בחשיבות הדיון הציבורי במגמת ההפרטה ובגבולותיה החלה לחלחל גם אל בית המשפט העליון.

ביקורת של מבקר המדינה. אין ספק כי כלי פיקוח אלו עשויים לצמצם את החשש מפני ניגוד עניינים ולצמצם את הסכנה שבהפקדת סמכות שלטונית רחבה בידי גורמים פרטיים. אולם, לאור שיקול הדעת הרחב שנמסר בידי הזכיינים אין ודאות שבסופו של יום כלים אלו אכן יצליחו לצמצם באופן משמעותי בעיות אינהרנטיות אלו. הקשיים המעשיים שבפיקוח על הפעלת שיקול דעת רחב יכולים להפוך את האמצעים הקיימים בחוק לבלתי אפקטיביים וייתכן שיידרש פתרון מבני אשר יתמודד עם עצם העברת הסמכויות הרחבות לגופים הפרטיים.

הציבוריות שהמרכזים אמורים להגשים יוצר חשש סביר לניגוד עניינים, האסור על-פי הדין.

בעיה משפטית נוספת שנובעת מההפרטה שלפנינו היא הפקדת הסמכות השלטונית הטהורה משמעותית של שלילת גמלאות קיום בידי עובד של תאגיד פרטי, סמכות הטומנת בחובה באופן מובהק הפעלת שיקול דעת רחב למדי. כאשר הגיעה לפתחו של בג"ץ סוגיית הפעלתה של סמכות שלטונית בידי גורמים פרטיים הוא שלל זאת, בעיקר משום שהגורם הפרטי אינו כפוף לשליטה ולפיקוח ציבורי. על כן, עצם הפקדת הסמכות השלטונית בידי גוף פרטי יוצרת בעיה, ובמיוחד שהיא ניתנת בתחום כה רגיש הקשור לזכות החוקתית לקיום אנושי בכבוד.

לאור קשיים אלו ונוספים, האתגר שמציבה ההפרטה שלפנינו הוא האם וכיצד ניתן להגשים את היתרונות האמורים לצמח מההפרטה מבלי שיפגע האינטרס הציבורי ומבלי שהחיסכון יבוא על חשבון ערכים אחרים, ובמרכזם השמירה על הקיום האנושי בכבוד. החוק ער לבעייתיות זו ויוצר מספר מגננונים של פיקוח ובקרה. כך למשל, משתתף הרואה עצמו נפגע מהחלטת מרכז התעסוקה רשאי לערור על החלטה בפני ועדת ערר תוך עשרה ימים. ועדת הערר אמורה לשמש כבית דין מנהלי והיא מורכבת משלושה חברים, שלפחות שניים מהם חייבים להיות עובדי ציבור. על החלטת ועדת הערר ישנה אפשרות ערעור לבית הדין לעבודה, וכן קיימות סמכויות בקרה שונות שהופקדו בידי שר התמ"ת ושנה אף אפשרות

שירותים חברתיים בישראל. מבחינה משפטית, הבעיה המרכזית בהעברת הפעלת מבחן התעסוקה לידי גורמים פרטיים היא ניגוד העניינים שיכול להיווצר בין שיקולי הרווח של הזכייין הפרטי לבין טובת דורש העבודה וטובת הציבור. בעיה זו, שמקובל להציגה כמתח בין רווח לרווחה, קיימת ברוב סוגי ההפרטה של שירותים חברתיים, והיא מתבטאת בכך ששיקולי הרווח של הזכייין עלולים להובילו לחיסכון בהוצאות על חשבון רמת שירותי הרווחה אותם הוא מספק לציבור. כך למשל, ישנו חשש כי המרכזים יחסכו בהשקעה בהכשרות מקצועיות איכותיות המשביחות את כישורי המשתתפים, שהן יקרורות יחסית, ויעדיפו פעילות תעסוקתית זולה וחסרת תועלת או פחותת תועלת לדורשי העבודה.

אולם, בהפרטה הנוכחית לניגוד העניינים כתוצאה מהמתח המובנה בין רווח לרווחה ישנו רובד נוסף וייחודי. נוסחת התגמול לזכיינים, שנקבעה בחוזה בין המדינה לבין התאגידים הפרטיים, מאפשרת למפעילים ליהנות מרווח בני הוצאה של משתתפים מהתוכנית גם שלא בדרך של שילובם בעבודה. קל להבחין כי מודל תגמול זה, היוצר זיקה בין השימוש בסמכות שלילת הגמלאות של המפעיל לבין רווחיו, עלול ליצור תמריץ כלכלי לשלילת גמלאות על ידי הזכייין. מודל זה יוצר סיכון ששיקולי רווח ולא שיקולים ענייניים יעמדו בבסיס שלילתן של גמלאות קיום. כך יכדלו רווחי הזכייין, אך המשתתפים יותרו ללא עבודה וללא גמלה - תוצאה המפרה באופן מובהק את זכויות המשתתף ואת האינטרס הציבורי. על כן, הפער שיכול להיווצר בין האינטרס הפרטי של מרכזי התעסוקה להשאת רווחים לבין התכליות

לכפי השלטון; או האם ישנן סמכויות שהן שלטוניות באופן מובהק ואשר אין ניתנות להעברה לכוף פרטי. קחו למשל את החוק ליישום "תוכנית ויסקונסין" בישראל אשר הפריט חלק מסמכויותיו של שירות התעסוקה הממלכתי והעביר אותן לידי תאגידים עסקיים פרטיים. החוק מפקיד בידי תאגידים עסקיים פרטיים את האחריות לאספקת שירותי ההשמה בעבודה ואת הסמכות לערוך מבחן תעסוקה לצורך קביעת הזכאות לגמלת הקיום של הבטחת הכנסה (בשלב זה, בארבעה מרכזים ולמשך שנתיים). ליתר דיוק, הסייג המקובל להפרטה מסוג זה הוא הפרטה חלקית, מאחר והמדינה ממשיכה להיות אחראית לתכנון, ולמימון של שירותי ההשמה בעבודה, להבטחת רשת הביטחון החברתית ולפיקוח על פעילות המרכזים הפרטיים.

עם זאת, השימוש במונח "הפרטה חלקית" עלול להטעות, שכן גם במסגרתה של הפרטה חלקית ניתן לדבר על רמות שונות של הפרטה. רמת ההפרטה מושפעת מהיקף השירותים המועברים לידי הגופים הפרטיים, ממהותם ומהיקף שיקול הדעת הניתן לזכיינים הפרטיים. מבחינה זו, ההפרטה שלפנינו היא אמנם חלקית, אך עמוקה. החוק עוצב באופן הנותן שיקול דעת רחב בידי הזכיינים הפרטיים בהחלטה לגבי אופי והיקף השירותים אותם הם מספקים, כגון שירותי הכשרה מקצועית, מעונות יום וכדומה. החוק אף מפקיד בידי עובד התאגיד הפרטי את הסמכות לשלול גמלת קיום. אלו סמכויות שנהוג במקרים של הפרטה חלקית להותירן בידי המדינה. מבחינת אלו, דומה כי לא יהיה זה מוגזם לומר כי מדובר כאן בקפיצת מדרגה מבחינת ההפרטה של

כיצד נולד מאבק חברתי- סביבתי סיון קלאס

סיון קלאס, דוקטורנט בפקולטה להנדסת הסביבה בטכניון ופעיל מרכזי במאבקים לשימור הסביבה. סיון עושה השוואה מתבקשת בין צדק חברתי לצדק סביבתי ומתאר כיצד תכנית "שברתית" לשינוי גבולות בין שתי מועצות, זכתה בזכות קומץ תושבים אכפתיים ונמרצים למאבק בקנה מידה ארצי.

כיצד נולד מאבק חברתי- סביבתי

השטחים הפתוחים, מגוון החי והצומח, אוויר ומים נקיים הם כולם נכסים השייכים לכלל אוכלוסיית המדינה ונמצאים בתהליך הידרדרות מתמשך. נכסים אלו הנם צורך בסיסי של כל אדם ולכן ישנה חשיבות עליונה בשמירה עליהם, במיוחד עבור השכבות החלשות באוכלוסייה שידן אינה משגת תחליפים לנכסים אלו.

כולה: הראשונה, תושבי האזור אכפתיים מאוד כלפי סביבתם ומוכנים ומסוגלים להתאחד למטן מטרה של שימור הטבע לצד פיתוח מושכל. השניה, אזור עמק השלום, מגולות הכותרת של רמת מנשה, הגו בנפשם של תושבי המדינה, שמעוניינים בשימורו כפי שהוא כיום. נכון להיום הטיפול מצוי בטיפול ועדה של משרד הפנים שאמורה להעביר את המלצתה לשר הפנים שיפסוק בסוגיה. פעילות זו מוכיחה כי פעילות למען איכות הסביבה הינה דרך להשגת צדק חברתי וכלכלי.

ראשי שתי המועצות, יוקנעם ומגידו, הגיעו להסכמה לפיה יועברו רוב רובם של השטחים המבוקשים באזור עמק השלום (כ- 1,700 דונם) למ.מ. יוקנעם עלית. ההסכמה של ראשי המועצות הייתה מנוגדת לעמדתה עד אז של מ.א. מגידו ולעמדתם של הארגונים הסביבתיים, שהסכימו להעברת כ- 900 דונם בלבד באזור זה, עפ"י קו המכונה "קו הירוקים". קו זה מאפשר את יעדי האוכלוסייה של יוקנעם עלית, תוך פגיעה מינימלית בטבע ובנוף והוא הקו היחיד שהוצע בהליך תכנוני. משמעות נוספת של קו הירוקים הנה ביטול של שתי שכונות מגורים שתוכננו להבנות על השלוחות הקרובות לחוות עמק השלום, שכונות שיפגעו אנושות באינטימיות ובפסטורליות של המקום. משנודע ההסכם המתגבש לאותם תושבים ספורים (באופן די מקרי, יש לומר) הם החליטו לעשות ככל שביכולתם כדי להביא את הנושא לדין ציבורי. הפרסום נעשה באמצעות הפצה של עצומה ביישובי מ.א. מגידו בעיקר, עליה חתמו כרבע מכלל תושבי המועצה תוך שבוע ימים בלבד.

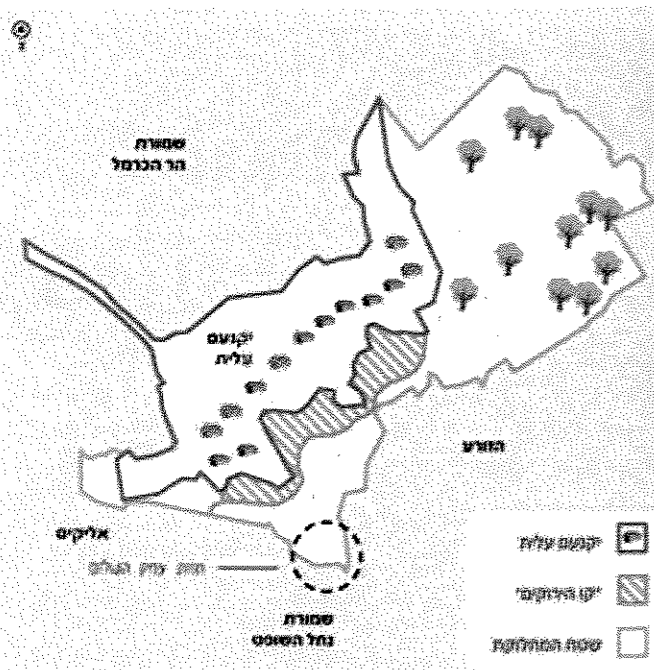
הלחץ הציבורי נושא פרי

הלחץ הציבורי גרם בסופו של דבר למועצה מקומית יוקנעם עלית להביע בכתב את הסכמתה לכך שקו הירוקים יהיה גבולה המוניציפאלי וגם גבול תכנית האב שלה. בסוף נובמבר התקיימה ישיבתה האחרונה של ועדת הגבולות ובשבועות הקרובים עתיד שר הפנים להכריע בנושא. מובילי המאבק מקווים כי השר יאמץ את עמדתה המקצועית של מ.א. מגידו המאפשרת את המשך צמיחתה של יוקנעם עלית, תוך שימור ליבת אזור עמק השלום (עפ"י קו המכונה "קו הירוקים"). בכל החלטה שלא תהיה, המאבק חשף שתי אמיתות בעלות השלכות מרחיקות על עתידו של אזור עמק השלום ושל רמת מנשה

השטחים הפתוחים היא הבעיה הסביבתית החמורה ביותר במדינה. לפי הדו"ח, "ללא הכוונת הפיתוח בצורה מושכלת תוך ניצול יעיל של הקרקע, חלק גדול מעתודות השטחים הפתוחים בישראל יחוסל". מתוך מציאות עכומה זו, ניתן אולי להבין כיצד מאבק של תושבים חסרי אמצעים והשפעה לשימור על שטח קטן ויפהפה מפני סיפוח לרשות עירונית, סחף אחריו עשרות אלפי תומכים ופרסום תקשורתי.

סיפוח של 9,150 דונם לבנייה ביוקנעם. בסוף שנת 2005 הגישה המועצה המקומית יוקנעם עלית (בתחילת 2007 זכתה למעמד של עיר) בקשה לשר הפנים לסיפוח של כ- 9,150 דונם הנמצאים כיום בתחום שיפוט מועצה אזורית מגידו. שטח זה כולל כ- 2000 דונם של שטחים פתוחים באזור עמק השלום (כולל החווה). אזור עמק השלום מוכר למרבית תושבי המדינה כאזור פסטורלי בעל אופי אינטימי ופריחה מדהימה של כלניות ושאר פרחי בר. לא לחינם מגיעים לאזור שהוא פנינת טבע במרכז הארץ, כמיליון איש בשנה (עפ"י הערכת קק"ל). באוגוסט 2006 התברר למספר מצומצם מאוד של תושבים, ביניהם כותב שורות אלו, כי

בתמונה בחולצה הירוקה, סיון קלאס, ממנהיגי המאבק לשימור עמק השלום.

מים לכל? עלית וייל-שפרן

עלית וייל שפרן, דוקטורנטית למדעי הסביבה באוניברסיטת בן גוריון שבנגב. חברה בקרן אייסף.
מים אינם דבר מובן מאליו בודאי כשמדובר במים ראויים לשתייה. על הבעיה, הפרדוקס, ופרויקט אחד מתוק של יהודים וערבים בעמק חפר ושמו 'מים לשכנות טובה'.

האם אתם שותים מים מהברז, או שכבר רכשתם את הפיתוח האחרון בתחום אספקת מי-שתייה לבית הפרטי? או שאולי רציתם לרכוש אך אין באפי-שרותכם לעשות זאת? כמה פעמים ביום אתם חושבים על עתיד ילדכם ומשפחתכם במושגים של אושר, השכלה ועוד, אך האם חשבתם אי-פעם על האם בעתיד (הלא רחוק) יהיה לילדכם ולצאצאיהם, את המצרך הבסיסי ביותר של האדם, מים נקיים לשתייה? בעיה זו נראית כשויכת רק למדינות העולם השלישי. אך ידעתם שתקן מי-השתייה האמור לקבוע את ערכי-הסף

בהם ריכוז של חומרים מסויימים כגון כלורידים (המייצגים את רמת המלחים במים) העלולים לגרום מזק לבני-אדם), הינו משתנה בהתאם לאיכות מי-השתייה הקיימים בישראל וכבר כיום עולה בהרבה על התקן האירופאי? למשל ריכוז החנקות במי-השתייה (ניטראט); ריכוז גבוה שלהן עלול לגרום ל"תסמונת התינוקות הכחולים"; הפרעה בקשירת החמצן בדם העלולה לגרום למוות, וליצירת גורמים מסרטנים בגוף. כמו כן נוכחותם הינה סימן לזיהום ממקורות כמו שפכים או דישון. התקן המקובל בארה"ב ואירופה לחנקות

הוא לא יותר מ-45 מ"ג (מיליגרם לליטר). בארץ 60% מהמים המופקים מאקוויפר החוף מכילים חנקות בריכוז גבוה מ-45 מ"ג, ולפיכך נקבע התקן על 90 מ"ג. בהמלצות ועדת עדין לעדכון תקנות מי-השתייה מאוגוסט 2005 עודכן התקן לכ-70 מ"ג. איכות המים הינה כמובן לא הבעיה היחידה של משק המים הישראלי, החוסר במים שפירים, נובע כמובן מהצריכה ההולכת וגדלה לעומת המקורות ההולכים ומצטמצמים, עקב צריכת יתר, זיהום וחוסר במשקעים. היום בו לא נוכל להסתמך על הרשויות, אשר יספקו לנו

מים לכל

מים טובים לשתייה, (זוהי חובתם, דרך אגב, ראו חוק המים 1959), מכיון שכבר לא תהיה בידיהם האפשרות לעשות זאת, עקב ניהול כושל המתמשך שנים של משק המים הישראלי ובמזרח התיכון כולו, כבר כאן. צריך לזכור שמקורות המים שלנו ואיכותם תלויה לא רק בנו אלא גם בשכנינו. המצב לא מעודד אך יוזמות חברתיות ואחרות לשיפור המצב כבר קיימות, ביניהן יוזמות הפועלות באופן ישיר בהיבט של מקבלי ההחלטות: כגון עמותת אדם טבע ודין אשר חרתה על דגלה יצירת שינוי חשיבתי אצל מקבלי ההחלטות ואם לא בכוח השכנוע אזי בכוח החוק; הגשת עתירות לבג"צ ועוד.

חשוב לציין שעמותה זו הוכיחה לכולנו שאכן אפשר לגרום לשינוי משמעותי גם ברמת הרשות המחוקקת. אך זהו נושא לכתבה נפרדת. היוזמה החברתית אשר עליה רציתי לספר ואני חושבת שהיא דוגמה ומופת לכיצד אפשר לבסס יוזמה חברתית על גבי נושא פוליטי-ביאוגרפי, נקראת "Good Water Neighbors" והינה מופעלת ע"י עמותת ידידי כדור הארץ המזרח התיכון. מטרת הפרויקט אשר הושק בשנת 2001 הינה לעורר מודעות בקרב קהילות ישראליות, פלסטיניות וירדניות אשר חולקות בעיות מים משותפות, לגבי מציאות משק המים של כל קהילה ושל הקהילות השכנות לה, תוך כדי יצירת ניהול משק מים בר-קיימא ברמת הבית הפרטי וברמה המוניציפאלית. מטרת נוספת הנגזרת מכך הן; שיתוף פעולה החוצה גבולות בין הקהילות הנבחרות, על מנת לחלוק

אינפורמציה אשר תוביל ליצירת פתרונות משותפים לבעיות המים המקומיות. ובסופו של דבר, תיווצר האפשרות לבצל את הידע והניסיון אשר הושגו ברמת הקהילה ליצירת מודעות חברתית-אזורית רחבה ופעילויות ברמת הממשל לגבי ניצול נכון של מים וסוכיות של איכות מים. כמובן שהשאיפה היא שבניית האמון בין קהילות מעמים שונים תוך כדי לקיחת סיכונים משותפים תקדם את השלום האזורי. לשם כך נבחרו קהילות אשר חולקות מקור מים עם קהילות שכנות. לדוגמא: בית-שאן, ברדאלה הפלסטינית ושייח-חוסין היירדנית היושבות לאורך נהר הירדן. בכל קהילה נבחרים תלמידי בית-ספר להיות נאמני מים, אשר לומדים על בעיות המים המקומיות ומעוררים את המודעות הסביבתית בקהילה. כמו כן נערכות סדנאות בכל קהילה שמטרתם להביא אל הציבור את בעיות המים המקומיות. גם ברמה הציבורית נעשות פעולות רבות כגון הקמת מתקני איסוף מים, ניקוי הוואדיות מאשפה, הקמת גינות אקולוגיות ועוד ועוד. הדף קצר מלספר עוד רבות על פרויקט כפלא זה שמשלב פעילות חברתית, סביבתית ופוליטית, אך טוב לראות שפעילות ברמת הקהילה יכולה לפרוץ גבולות בכל המובנים. אסור לשכוח שלמרות הפעילות הרחבה שנעשתית בנושא, מים שפירים (תלוי על פי אלו תקנים) זורמים בכרזים זהו עניין זמני, ועתיד משק המים האזורי תלוי בשינוי אסטרטגי מיידי.

התנועה האיסלאמית בישראל.

ניסים ערקובי

ניסים ערקובי, דוקטורנט בחוג למדעי המדינה באוניברסיטת תל אביב.

עוני, מצוקה, מערים והזנחה של המדינה לצד השקעה, מסירות ולהט דתי של פשילי שטח הם הבסיס להצלחתם המסחררת של הארגונים האסלאמיים בקרב ערביי ישראל.

ראאד סאלח, מנהיג הפלג הצפוני של התנועה האיסלאמית בישראל.

התנועה האיסלאמית בקרב ערביי ישראל זכתה לתנופה בסוף שנות השבעים וראשית שנות השמונים. הדבר קרה בעקבות עליית חומייני באיראן, תחיית האסלאם בארצות המזרח התיכון והאפשרות שניתנה לערביי ישראל לעלות לרגל למקומות הקדושים במכה. ראשיתה הייתה בהתארגנות מחתרנית בשם אסרת אל-ג'יהאד (משפחת הג'יהאד) שנחשפה ב-1981 באום אל פחם. שייח' עבדאללה נימר דרוויש עיסא, מכפר קאסם נחשב למנהיג האידיאולוגי הבולט של התנועה. בשנים האחרונות החלו להתבלט בהנהגת התנועה אישים נוספים כמו ראש עיריית אום אל-פחם לשעבר, שייח' ראאד סלאח מחאגיבה. עדיין לא קיימת הנהגה מגובשת ומוסכמת על כל הקבוצות בתנועה. השייח' כמאל ח'טיב - אידיאולוג הפלג הצפוני, משמש כסגנו של שייח' ראאד סאלח, הוא האיש הנותן את הגוון הדתי, הרגשי והאידיאולוגי לתנועה. בדרשותיו ובנאומיו יוצאות דופן, לעתים

התנועה האיסלאמית בישראל

פתרונות שתנועות אחרות לא נתנו. התמיכה בתנועה לא מתפרשת כרדיקאלית יתר על המידה. חרף סיסמתה ש"האסלאם הוא הפתרון" היא לא הציבה את המאבק ביהודים או את המאבק בשלטון בישראל בראש קדימויותיה. אלה כפעילות יזומה לשיפור המצב הרוחני/דתי והפיזי של ערביי ישראל. המוסלמים הסובלים קשות מפערים שונים שנוצרים ונשלטים על ידי השלטון המרכזי בישראל.

ניתן לסכם את הישגי התנועה בשני מעגלים - מעגל חיצוני ומעגל פנימי. במעגל החיצוני הצליחה התנועה לקשור קשרים הדוקים עם תנועות אסלאמיות פונדמנטליסטיות במזרח התיכון, באירופה ובארצות הברית ואף לגייס סכומי כסף ניכרים למימון פעולותיה. במעגל הפנימי ניתן לציין את הצלחתה במישור המוניציפאלי בבחירות לרשויות המקומיות. מאז 3891 זכתה התנועה במספר מושבים לא מבוטל במועצות מקומיות וברשויות של מספר מועצות מקומיות וערים ערביות בישראל. במישור הארצי ניתן לראות השפעה מהותית של התנועה על אזרחי ישראל הערבים. נציג התנועה בכנסת מהווה שופר לתנועה בבעיות הקשורות לתנועה האסלאמית. נכון להיום, העתיד נראה מבטיח להתפתחות התנועה ולייצוגה בכנסת. זאת בעיקר לאור העובדה שהיא הצליחה להעמיק את הזהות המוסלמית בקרב אלפי צעירים מוסלמים בישראל המהווים את הדור הבא והמבטיח של ערביי ישראל.

באלכוהול, הושם דגש על שירים דתיים, שימוש בכלי נגינה מסורתיים, וכן החלו להיות מוצגים מחזות המבוססים על הקוראן. בכפרים המוסלמים ברחבי הארץ, בצפון ובדרום החלו להיות מופצים ספרי קוראן במחיר מזל, נפתחו ספריות בעלות ספרות דתית עשירה, אישים דתיים החלו להעניק עזרה בלימודי דת במוסדות החינוך וצעירים עודדו ללמוד במכללות דתיות אסלאמיות בישראל ובשטחים.

סוד ההצלחה בחברה הערבית דתית: מתחילת דרכה, עושה התנועה שימוש בפערים הכלכליים-חברתיים בין הסקטורים היהודי והערבי כקרקע מוריה להצלחה וצמיחתה. התנועה האס-לאמית מרכזת את פעולותיה בעיקר בתחומי הדת, הרווחה והחינוך. בישובים רבים פועלת התנועה באמצעות עמותות דתיות. העמותות מאגדות בארגון נגד שמשדרו בעיר נצרת, התנועה הקימה גני ילדים ומוסדות לימוד לא-פורמליים ליד המסגדים כמו דאר אל-קוראן בהם מלמדים שיעורי דת. התנועה אף פועלת לכינונם של מסגרות שיעניקו שרותים חלופיים לאלו הכיתנים על ידי המוסדות הרשמיים והיא עוסקת במתן שרותים שמוסדות המדינה אינם מספקים, בעיקר בתחום הרווחה. כך למשל, התנועה הקימה מרפאות כלליות, מרפאות שיניים, קרנות צדקה באמצעות אגודות המתרימות במסגדים, והיא פועלת נגד נגע הסמים. בצד החברתי, התנועה האסלאמית מארגנת מחנות עבודה התנדבותית לדור הצעיר ופסטיבלים לאמנות ברוח המורשת האסלאמית. כמו כן היא מפעילה ליגת כדורגל אסלאמית נפרדת.

מה סוד ההצלחה של התנועה? התנועה האיסלאמית מבקשת להציע

"כי עבדך ערב את הנער"

יצחק בוצחק

לאור ההתפתחויות החברתיות האחרונות במדינת ישראל, ישי בוצחק בודק את מכבסת המילים העושה שימוש במושג "סולידריות חברתית" והמונחים הנלווים אליה: ערבות הדדית והשקעה.

כמה מטבע הלשון משפיע על ההתייחסות שלנו למציאות. ברגע שאני משתמש במילה סולידריות אני קובע את גבול העשייה שלי למען האחר. לרוב, גבול כזה מעמיד חומה בצורה בגישתינו למצוקות האחר - הזדהיתי עם צרתו, זהו, מספיק - אני את שלי עשיתי. האם באמת מספיק? האם כך נקדם את החברה שלנו? הרי הסולידריות לא תימנע את הישנות המקרה אלא תרגיע את המצפון שלנו, במקרה הטוב. שורות אלו נכתבות בשבוע בו אנו קוראים בשבת את פרשת "ויגש" בה מסופר על ה"דרמה" בין יהודה ליוסף (שכיהן כמשנה למלך מצרים), בניו של יעקב אבינו בנושא עבדותו העתידית של בנימין אחיהם וזאת לפני שיוסף "נשבר" ומתגלה לאחיו.

בתנ"ך ידעו להעריך את ההשקעה והסיכון הכרוכים בעזרה לזולת יהודה תובע מיוסף, על אף הסיכונים בגישתו התקיפה, לשחרר את בנימין אחיו כדי שיחזור לאביו הזקן ויהודה יהיה תחתיו לעבד לכל החיים: "כי עבדך ערב את-הנער, מעם אבי לאמר: אם-לא אביאנו אליך, וחטאתי לאבי כל-הימים. ועתה, ישב-נא עבדך תחת הנער- עבד לאדוני" (בראשית פרק מדי פסוקים לב,לג) האם משהו מאיתנו מסוגל להבין את המחיר האישי שמוכן יהודה לשלם תחת המושג ערבות? לראשונה בתולדות ישראל ובתולדות האנושות נטבע המושג ערבות: אני לא מזדהה עם צרת היהודי שלידי אלא אני איתו בצרתו על כל המשמעויות והקורבנות האישיים הנתבעים ממני.

הערבות הופכת את האדם לאקטיבי, חי ובעט. הוא לא חש סולידריות ונשאר אדיש-מזדהה. הערב שותף למצוקה, הוא חלק ממנה והכניס עצמו לתוכה

לא אחת, במהלך שנות חברתי בקרן אייסף שמעתי את המושג "סולידריות חברתית" כביטוי לתחושת ההשתתפות בגורלו של האחר. המושג הזה דורש הבהרה. סולידריות היא הזדהות עם מצבם ועמדתם של אחרים הנובעת מתחושת שיתוף ומאינטרסים משותפים. אכן, מבטרה יפה מאוד ואני די משוכנע שכך חושבים רבים מאיתנו. לדעתי תפקידה של הסולידריות היא לעורר בנו כאבי בטן ותו לאו. הרי היא רק הזדהות והיא פסיבית. הבעיה היא שמשולידריות לא נקום לדאוג לאחר אלא נזדהה עם כאבו ונמשיך להחליק את לשונינו בסיסמאות. כמה מאיתנו עשו מעשה כלשהו לאור המצב הכלכלי הגרוע והגזירות המתחדשות חדשים לבקרים ופוגעות לרוב באנשים המוחלשים בחברה? אני מדבר על מעשה של תמיכה נפשית, מילת עידוד, שיעור פרטי בחינם, יעוץ כלכלי וכו'. מי מאיתנו הצטרף למאבק הנכים? אימהות חד הוריות? נכון, חשנו סימפתייה והזדהות עם כאבם, אבל... ללא קשר להשקפותינו הפוליטיות-כמה מאיתנו חשו סולידריות בבעייתם האנושית וכאבם העז של תושבי גוש קטיף וקמו לתמוך בהם? פרט לקומץ קיבוצניקים מהדור הישן שחשו בכאב והיטו כתף לא זכינו לראות תנועה המונית של אנשים שבאמת איכפת להם מהכאב של האחרים והיו קשובים לזעקתם. עד מתי סולידריות? עד מתי נחבל בסיכוינו לקיים חברה מוסרית בישראל? לא נוכל לפטור את עצמנו בהזדהות מתמדת עם בעייתם של האחרים מבלי לעשות משהו לטובת האחר !!!

האם סולידריות מחייבת עשייה? לצערי הרב, אנו לא מספיק מבינים עד

מצוינות בחינוך כערך חברתי

שולמית ולדמן

שולמית ולדמן הינה דוקטורנטית בחוג לחינוך, במחנמה לחינוך מיוחד אוניברסיטת בר אילן וחברה בקרן אייסף.

שולמית ולדמן הקשיבה בקשב רב לדבריה של פרופ' מרים בן-פרץ, כלת פרס ישראל בתחום חקר החינוך מהחוג לחינוך באוניברסיטת חיפה, שהציגה את נייר העמדה של וועדת ההיגוי במסגרת "העמותה למצוינות בחינוך" בכנס הרצליה שנערך בינואר. על רקע דברים אלה היא תוהה מי נהנה מן המצוינות בחינוך ולמה אסור לוותר לאף אחד, גם אם ההורים שלו עלו ממרוקו בשנות החמישים והוא מתגורר עד היום בעירת פיתוח.

מערכת החינוך אכן, ישנה חשיבות רבה לנתינת חופש ומרחב למימוש של המצוינות. אולם, אי אפשר לתת חופש ומרחב למי שאין לו כלים מתאימים ומשאבים על מנת ליישם מטרות חשובה זו למימוש הפוטנציאל המרבי הקיים בכל תלמיד ותלמיד.

כמו כן, אם מערכת החינוך לא תיקח את האחריות לעידוד וטיפוח המצוינות על כתפיה, הפערים בין התלמידים רק יעמיקו ויתעצמו. זאת מאחר שאם טיפוח המצוינות יהיה תלוי בקהילה ובגורמי חוץ אחרים- קהילה בעלת משאבים ומודעות משכבות סוציו-אקונומיות בינוניות-גבוהות יוכלו ליישם את הערך לעידוד ולטיפוח המצוינות באופן הטוב ביותר. אולם, תלמידים משכבות סוציו אקונומיות נמוכות, אשר הקהילה וגורמי חוץ סביבתיים נוספים אינם מודעים מספיק לערך החשוב של טיפוח ועידוד המצוינות ואינם בעלי כלים ומשאבים שיכולים לאפשר את מימוש מטרות חשובה זו, יישארו מאחור.

אם כן, השקעת המשאבים צריכה להיות בכל תלמיד ותלמיד וערך המצוינות יכול לבוא לידי ביטוי בכל אחד מהתלמידים, אם רק יקנו לו את הכלים ומיומנויות הלמידה להתמודדות עם העולם המודרני ואם רק יאמינו לכל אורך הדרך שהוא יכול להגיע לשלב האחרון בסולם גם אם כרגע הוא עדיין נמצא בשלב הראשון.

החל מגיל הנן ועד להשכלה הגבוהה". **כל תלמיד חשוב** אלמנט חשוב בגישתה של פרופ' מרים בן פרץ הוא האמונה החשובה בכל תלמיד ותלמיד החיונית להצלחתו: "אסור לנו לוותר לאף אחד- יש להעמיד דרישות בפני כל התלמידים. המערכת לא מעמידה מספיק דרישות, ואסור לנו לוותר על אף אחד- עלינו לטפח את המצוינות בכל שכבות האוכלוסייה הסוציו אקונומיות, בכל היישובים ובכל המגזרים, וללא הבדלי מגדר".

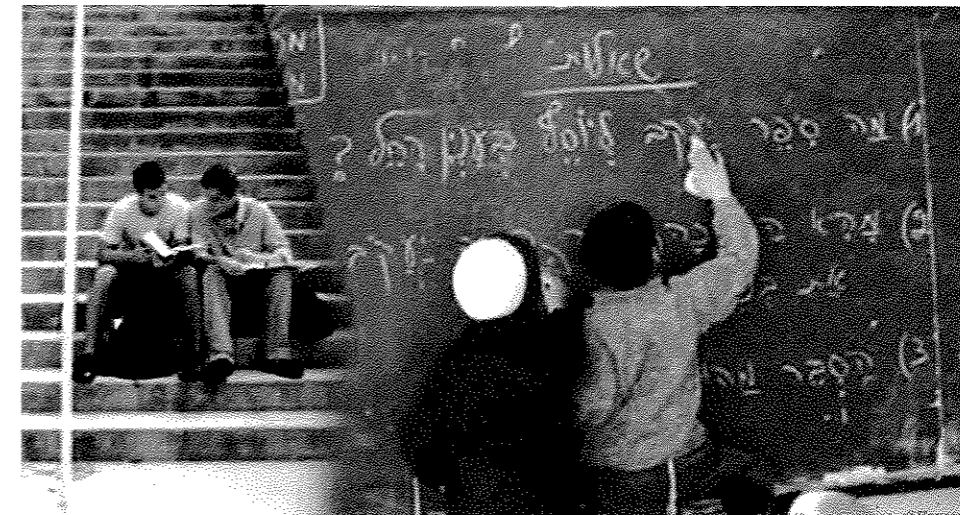
פרופ' מרים בן פרץ אינה מזכרת בעלמה ומציגה בדבריה את דרך היישום של עידוד וטיפוח המצוינות: "העול איננו יכול להיות אך ורק על מערכת החינוך. הקהילה צריכה להיות מחויבת למצוינות. כולם שותפים- הרשויות המקומיות, אזרחי מקומות היישוב, המגזר העסקי- כולם שותפים הכרחיים בעיצוב ובפיתוח תשתיות לפיתוח ועידוד המצוינות. מצוינות צריכה חופש, מרחב- בלי לסגורה במסד של יתר ביוקרטיה. אחרת, זה לא יבוא לידי ביטוי". הרעיון המבורך של פרופ' מרים בן פרץ למימוש הפוטנציאל של כל פרט ופרט הינו מק-סים בעיניי. אולם, אי אפשר להציב דרישות לתלמידים בלי להשקיע משאבים ובלי לשקף להם את יכולתם האמיתית. בעיית המוטיבציה של תלמידים ממוצעים ובעלי קשיי למידה יכולה לנבוע בין היתר, מהשיקוף של המערכת כלפיהם- שיקוף המבטא- "במצוינים משקיעים יותר" וגם "תעמדו בדרישות" דבר היכול לבטא שיקוף של חוסר אמונה מובהק כלפי התלמיד וכובל את ידיו על מנת שלא יוכל להרגיש בטעם המתוק של ההצלחה, מאחר שידוע לו כי יש תלמידים מצוינים הרבה יותר ממנו שבהם משקיעים יותר. תפקיד העידוד למצוינות מוטל על

ערך המצוינות כערך חברתי הינו בעל חשיבות רבה מאד ועידודו הינה יוזמה חברתית מבורכת. קנאת סופרים מאז ומעולם הינה קנאה חיובית ביותר המובילה לפיתוח המרבי של הפוטנציאל הטמון בכל אחד ואחת מאיתנו. פרופ' מרים בן פרץ, הטיבה להדגיש את ערך המצוינות כערך חברתי: "העמותה למצוינות בחינוך מדגישה את החינוך למצוינות כתפיסת עולם ומגדירה מצוינות כמימוש הפוטנציאל והיכולת המרבית של כל פרט ופרט בכל התחומים, דבר שיביא את התלמידים לידי הצטיינות בהישגים. מצוינות נתפסת גם כיכולת לאחריות ודייקנות. יש לשים את הדגש על עידוד תלמידים מצטיינים להמשיך ולהתמיד. החברה הישראלית צריכה לראות בעידוד מצוינות ערך חברתי שיתווה את אורחות חיינו". כמו כן, פרופ' מרים בן פרץ הדגישה את התהום העמוקה בה נלכדה מערכת החינוך כאשר המטרות שהוצבו אינן באו לידי מימוש: "מערכת החינוך כעת אינה מקנה כלים להתמודדות עם העולם המודרני. הישגי כלל התלמידים נתפסים כנמוכים. המורים ותכניות הלימודים אינם מאתגרים את התלמידים המצוינים". מהמלצות הוועדה ניתן לראות כי קיים פער בין הרצון הטוב להשקיע בכל פרט ופרט ולראות במצוינות ערך חברתי לבין התכנון האופרטיבי- בהשקעת משאבים נוספים בקרב 10% בלבד מהתלמידים המצטיינים: "מימוש הפוטנציאל של תלמידי ישראל תלוי בעידוד העשירון העליון- 10% מהתלמידים המצטיינים החל מגיל הגן בכל תחומי העניין, בהתאמה למגזרים סוציו אקונומיים, מגדרים ומגזרים ולעודד אותם בפיתוח תכניות רב תחומיות במגוון תחומי דעת

"לא אלץ את המדינה לקחת אחריות לחינוך."

יפעת ראובני-ראיון עם רוני ארז

רוני ארז הקים בשנות השמונים את סניף אייסף בירושלים. מאוחר יותר ניהל את היחידה לפרוייקטים חברתיים בעיריית ירושלים והיה ממונה על הטיפול בנוער. בעשר השנים האחרונות הוא ניהל את התיכון למדעים ולאמנויות המוכר כעמותת חינוך למצוינות, והפועל בבית ספר פנימייתי ארצי לתלמידים מצטיינים. בוגר בית ספר מנדל למנהיגות חינוכית אך לחמישה ילדים.

מה הביא אותך לעיסוק בתחום החינוכי?

"בתקופת האוניברסיטה חנכתי ילד משכונה ענייה במסגרת פרויקט פ"ח. בהמשך רכזתי פרויקט חונכות לנערים עובדים, פגשתי את ילדי השכונות הבעייתיות בירושלים ובעיקר ילדים שנפלטו ממסגרות החינוך ולמדו בבית ספר לחניכים. המפגש עם הנערים, המגע האישי, החוויה שאתה יכול להשיג באופן משמעותי על מצבו ועתידו של נער הולידו בי את הצורך והרצון לעסוק בתחום החינוכי ולממש את היכולת שלי להשפיע."

"התפרקות הממלכתיות היא אחת הבעיות המרכזיות של מערכת החינוך ומצב הביניים שבין ביזור לבין ריכוזיות, גורם למתח רב ולהפרטה של הדברים הלא נכונים במערכת" טוען רוני ארז. "למרות שברמת התוכן האחריות על החינוך היא בידי המדינה, היא מפקידה את המשימות החשובות בידי עמותות שונות שאין עליהן כל פיקוח, לא ברמה המקצועית ולא ברמה הערכית. בכך היא מפקיעה את אחריותה הממלכתית על הדאגה ליצירת חינוך שוויוני לכל ילדי ישראל, כשאחד הכלים המרכזיים ליצור אזרחים עם תשתית שווה הוא החינוך." "אמנם, מלכתחילה לא הייתה ממלכתיות במובן של אחיזת", מסייג רוני את דבריו, "אך המצב אליו הגענו גורם לחוסר פיקוח במערכת, ומביא להתערבותם של בעלי אינטרסים בתוך המערכת, בדומה למתרחש בארץ בתחום הכלכלה, שבמקום להיות מופרטת לשוק חופשי, היא מתנהלת על בסיס של קשרי הון ושלטון כך שבעלי האינטרסים השונים הם אלו שמושכים בחוטים."

מה, לדעתך צריך לשנות במערכת החינוך?

רוני טוען כי יש לאלץ את המדינה לקחת חזרה את האחריות לחינוך לידיה ולא להשאיר אחריות זו לעמותות. הוא אינו מבקש להפריט את המערכת אלא

"המדינה ניתרה על ילדיה. בתי ספר הפכו לבייביסיטרים."

חדווה חברוני, עמותת Lead

חדווה חברוני, בעלת תואר שני בתכנון ערים מהטכניון ובוגרת קרן אייסף, עוסקת היום בפיתוח מנהיגות בקרב בני נוער, במסגרת עמותת Lead ובליווי הצעירים בייחום ובפיתוח פרויקטים חברתיים. כיבונרת' של מערכת החינוך שעשתה הכל כדי לשמר ולהצטייח בינוניות וחוסר הישגיות באזור מגוריה לשעבר, סירת הכרמל, חדווה קובלת על אוחלת ידה של המערכת ואינה חוסכת במלות ביקורת.

לאחר הצבא השלמתי את הבגרות באופן עצמאי, המשכתי לאוניברסיטה ובהמשך עשיתי תואר שני בטכניון בתכנון ערים. המפגש עם אייסף בתקופת לימודי הפעילות החברתית במסגרתו השפיעו על רצוני להיות מעורבת ומשפיעה. שאיפה זו הובילה אותי לפעול בתחום החינוך.

מה היית משנה במערכת החינוך? חדווה מציעה לצמצם את גודל הכיתות ולהגביל את מספר התלמידים בכיתה ל-20. יש להוסיף סייעת לכל מורה וליצור שיטת למידה שבה האחריות ללמידה מוטלת על התלמיד עצמו כשהמורה מתפקד כמנחה המסייע לתלמיד לרכוש כלים וידע.

"בנוסף", אומרת חדווה "הייתי מקצה משאבים לשיפוץ פיזי של המבנים, כדי לשנות את התחושה של לימודים בתוך 'מכלאות'". לדברי חדווה צריך גם להגדיל את מספר שעות הלימוד וצריך להחזיר את השעות שקוצצו במהלך השנים. "כמו כן, יש להעניק למורים יותר סמכויות, הן במה שנוגע לתוכניות הלימוד והן במה שנוגע לתפקידם כמחנכים. המורים צריכים לשוב להוביל את הכיתה ולהיות הדמות איתה מזדהים. הייתי גם מעלה את שכרם וממצבת את שכר המורה כשכר ראוי אשר יכול למשוך אנשים מוכשרים להצטרף למעגל ההוראה"

כמי שמעורבת גם בסיוע לכבדי שמיעה במסגרת ארגון "שמע", חדווה מוחה נמרצות כנגד הסרת האחריות של המערכת החינוכית מהצרכים המיוחדים של אוכלוסית התלמידים הזקוקים לתמיכה נוספת ונאלצים לחזור אחר הפתחים כדי למצוא גורמים שיממנו את השירותים החינוכיים להם.

"המדינה הסירה אחריות וויתרה על ילדיה", טוענת חדווה בשפה ישירה. "במקומה נכנסות עמותות אזרחיות וחברות פרטיות הפועלות ללא הכוונה של המערכת וללא מדדים וקריטריונים להערכת התוצאות. מרבית הפעילויות הן לטווח הקצר ולכן גם המדד להצלחה מתבסס על נתונים כמותיים ומספריים (ציונים, מבחנים השוואתיים) ולא על נתונים איכותיים המבטאים שינוי אמיתי". בנוסף מדגיש חדווה, "העמותות תומכות בחלשים ביותר או במצוינים ואילו הבינוניים לא מקבלים כל התייחסות".

"בתי הספר הפכו לבייביסיטרים לילדים. אין חינוך לערכים, למעורבות, לחשיבה ביקורתית, לפיתוח סקרנות. המערכת מעודדת קונפורמיות ולא להיכר". שיטת הלימוד, בכתות הגדולות ובמספר מצומצם של שעות לימוד פוגעת בתהליכי הלמידה ויוצרת לימוד השם דגש על תוצאות ולא על תהליכים. "למורה אין זמן להתייחס לתלמידים באופן פרטני, להקדיש לו תשומת לב ולעודד ליצירתיות".

מה הביא אותך לעסוק בתחום החינוך? "למדתי בטירת הכרמל, עירית פיתוח, שבה המסגרות החינוכיות מאד לא מעודדות להישגים ולא תגרים לימודיים. המסר הסמוי והגלוי היה - לעשות כמה שפחות כי בין כה וכה לא תצליח. את הבגרות השלמתי באופן עצמאי, כיוון שלא לכולם נתנו לגשת לבגרות. בצבא נפגשתי עם חתך אחר של צעירים, כאלו שמסתכלים אל עבר עתידם ורואים אופק של אפשרויות והישגים, שלא כמו מה שהכרתי במקום מגורי. התחלתי להבין שגם אני יכולה.

שירים

שולמית ולדמן

שולמית ולדמן הינה דוקטורנטית בחוג לחינוך, במגמה לחינוך מיוחד אוניברסיטת בר אילן וחברה בקרן אייסף.

שירים

יצחק חפז (חופי)

יצחק חפז, דוקטורנט בחוג לחינוך בירושלים (ששיריו מתפרסמים כאן), זכה בפרס ראשון במסטיבל הבינלאומי ללדינו בירושלים. חבר בקרן אייסף

ויהא העקוב למישור

ראייה מטושטשת,
משקפיים שבורות,
עיניי לרחוק כבר לא רואות,
כשחומת ערפל, בעל כורחי,
אליי ניגשת
ופניי סופגות בזעם דממה מיואשת
מבושת וסוערת שמכאבי חוששת.

החמה מנסה להאירני,
חשה בכאבי ככאב העני
וככאב הלבנה החושקת במעט אור
שעל החושך יגבר,
כנחש המשיל את העור
וכעבד הקורא לדרור.

ככחי היכולת לבחור
בין חושך לאור
וכך לא תוכלו את רוחי לאסור
כי כיוסף אלוקי יוציאני מן הבור
ואת נפשי ישמור
ויהא העקוב למישור.

אבק אנשים ורגישים

אבק אנשים,
שמתאבק עם רגישים שמתעטשים-
לעיתים התעטשות גדולה,
המרעידה את העולם לשנייה בודדה
ולעיתים התעטשות קטנה,
שיד מסתירה כגדר המפרידה
בינם לבין אבק אנשים,
המשתיקים את המילים,
שנשמרות בקרב רגישים,
בתוך מגירת פלדה כסודות נעולים.

רגישים אינם כחפצים מונחים
ואף אינם כצמחים,
הסובלים מאבק אנשים.
רגישים מעט חוששים,
שיתכסו באבק אנשים לעד,
ולא יהיה מי שינקם בעדינות בכד,
ינחמם בליטוף מימי שישטוף את הדמעות
ויחרוט עליהם את האות,
שתעיד כי בארצם יהיו נע ונד, לעד
וכי אבק אנשים יתרחק מרגישים, פן יאכד.

אוסף של צעקות

בתוך נאגרים אוסף של צעקות,
זיכרונות מכל הזמנים,
כבולים הגעקרים ממעטפות,
ונכבלים בתוך אלבומי החיים.

נסיעות אל תוככי הנפש,
צעקות להסיר כל רפש,
כמים המכבים את האש
ופוקדים את חייך לבל תתיאש.

צעקות של כאב,
כביר הנדקר מעפרונות מחודדים,
פוקדים בצפיפות את מעמקי הלב,
כפצעים שאינם מגלידים.

צעקות משאירות צלקות,
מלאות בחבלות ובמועקות,
במסדרוני הנפש מתכנסים בצפיפות,
כנוסעים באוטובוס החיים העומדים באי
נחות מלאי עייפות.

צעקות דוקרות,
מחודדות כשולי בולים,
חבלות סוערות,
כובלות אותך כאותיות הכובלות מילים.

בתוך נאגרים אוסף של צעקות,
שמענישות את לבך במלקות,
השותקות כתינוק ברחם אם
וכואבות כאסיר מדמם.

צעקות שקטות,
יפרצו כתינוקות לאוויר העולם,
הבוכים ימים ולילות
ומבקשים שהוריהם ידעו לגדלם.
צעקות שנאגרו כאוצר,
יצאו מן המצר,
השמיעו הד ורעש בסביבתם
וקצרו את פרי צעקתם.

בחלון

בחלון לצדי
עץ נטוע לרוח
צדודית העולם
מחזיקה מצח מבטי
אליפטית אתי לאהוב
לדור ואור מקודשת
חבל תבל טבורה.

בחלון לצדי
תריס פתוח לרוח
צדודית של אישה
מחזיקה סגטר מבטי
תומכת מתני בל אכוף
לא בצלע מחלוקת,
שמשינו בצדק
חסרה.

שאלות של ידים פתוחות

את הולכת בשאלות של
ידים פתוחות ובשיער אסוף
ומושכת אל צוארך את
פעימות הלב כמו רגע
נצחי, סובב וחטוף.
שביב התרגשות
מבשמך מותרה,
זיוך מתכנס
כפעמון אל צוהר,
מפיח חיים כמו
רוח באהובי השלכת,
בכנון גופך מרבד זהר
העולה אל השמים
ויורד עדי מים,
וזורם עם הזמן,
עם הזמן, עם הזמן...
גשי עתה בלחש שפתי ארגמן
ודרכי את הקשת געבועי לך ערבה,
הסיטי וילון חרפים, נשקיני,
חבקיני במשב אורך רוח קרובה,
בשערך הפזור, בפניך הטובות,
בתשובות של ידים שלובות.

באחת השקיעות ראית אותי סוס

באחת השקיעות
ראית אותי סוס-
פרא הדר, בלי אפסר,
ברית תפילת הצבעים
בם עצרתי לנוס,
דוהר מן ההר
שנמסר.

אלוקים רוכב על גבי בנאות,
הוא עץ ואדמה ושמים עדי,
מבין הבדים לא יכולתי לראות
את המושכות מכחולו בידי.

וברסן שקיעות,
במתק עמל,
נוטע עצים לנחמה,
לך צירתי דמעה
מעיני הנשואות,
זורחת מתוך
הדממה.